

ZLIVOKA

KULTURNE SPOLEČENSKÝ ČASOPIS MAREC • BREZEN • MARZEC • CÍSLO 3/1976 ROČNÍK 19 cena 1 zł

21. MARCA
VŠETCI HLASUJEME
NA KANDIDÁTOV
FRONTU
NÁRODNEJ
JEDNOTY
VO VOL'BÁCH
DO SEJMU
A VOJVODSKÝCH
NÁRODNYCH
VÝBOROV

AKO SA

ANTON
HABOVŠTIAK

HATIČKA V KRAKOVE STRATILA

Ked sa Cíľa Kobáčová z Podbiela vydávala, celá dedina sa išla pozerať na jej sobáš. Starí, mladenci i ženy, všetci boli zvedaví na najchýrnejsiu dievku v dedine. Ako tak kráčala v svadobnom rúchu vedľa Jana Hatiaka, čo si ju bral za ženu, kde komu sa vtedy zdalo, že sa ani nohami zeme nedotýkala.

„Laťa, tak ide, ani čo by ju viesť nadnášal,“ zašuškal ktosi.

„Alebo vari tie parádne háby ju samy nesú,“ pridala zas skôr zo závisti ako z obdivu mladá nevesta, čo sa prednedávnom vydala.

Cíľa nebola najbohatšia dievka medzi Podbielankami. Bola však veľmi pekná i súca a v kaedeom si vedela poradiť. Aj v robeze sa zvrátila, sotva sa jej mohol dakt vyrovnať v šikovnosti. A tak nečudo, že nejeden čeladník pásol očami za ňou. Lenže podaktori mladenci sa vše aj báli povrávieť si s ňou ako s inými dievčatmi.

„Dobrá je to dievka i rúča, ale skôr trochu pyšná ako pokorná... Ktohovie, ako sa bude Hatiakov s ňou žiť, keď je taká,“ utrúsil ktosi.

„Keď ju bude slúchať, a keď jej pôjde po nôte, nuž sa budú rúče riadiť. Horšie by bolo, keby chceli obaja v dome rozkazovať,“ dodala suseda, čo

bývala vedľa Hatiakovcov a čo aj Cíľu dobre poznala, lebo polia i lúky mali vedľa seba. Od mala ju v poli i kde — inde pri robeze stretávala.

„Ej, Cíľka, Cíľka, ako ti to len všetko svedečí. Dávno nebolo kraješ nevesty v Podbieli“, zaliečali sa jej ženy, keď o polnoci jej skladali z hlavy panenský veniec a uväzovali čepiec. Ktorísi mládenčisko to začul a chytrá sa zamiešala:

„Kdežet tam Cíľka... Tá už bola, teraz je z nej iba Hatička. A Hatiak ju môže na rukách nosiť, ak má trochu rozumu.“

„Ej, vďačne by tak nielen Hatiak, ale aj iní urobili,“ pridal jeden z mladencov, čo za Cíľou neraz potajomky pozeral.

Nevedno, či si Hatiak ženu po sobasí i neskôr nosieval na rukách. Nikdy sa v dedine nevrávelo, že by tak bol býval robil.

Pár týždňov či mesiacov si Cíľa bola akoby istá, že sa vari dobre vydala. Ba ešte aj po roku jej nepríšlo ani len na um dakomu sa požalovať, že by jej boli u Hatiakov v dačom ubližili. I svokor i svokor s ňou rúče zaobchodovali. Veľmi ju však zamrzelo, keď si raz na trstenskom jarmoku chcela kúpiť novú šatku na hlavu a keď svokra zašeplala synovi do ucha takže to aj Cíľa počula:

„Nech si donáša tie šatky i háby, čo si z domu doniesla! Načo máme marniť na ňu peniaze!“ Cíľa vtedy čakala, že sa vari Jano aspoň ako-tak ochradi voči materi a že sa jej zastane. Ale ten vtedy ani len nemukol. Iba stál pred šiatrom ako začítaný. Ani ústa neotvoril, ani sa nepohol z miesta.

Cíľa si v ten deň na trstenskom jarmoku šatku nekúpila. No nielen vtedy, ale aj inokedy už nemala chuti ani vôle kupovať dačo nové na seba. Iba v tom chodievala, čo si ako nevestu do Hatiakov doniesla. A to veru zaraď hocikomu v dedine padlo do očí. Horšie však bolo, že jej to raz jedna kamarátok povedala rovno do očí:

„Spúštaš sa od tých čias, čo si sa vydala. Ani sa už tak rúče neobliekaš, ako sa ti patri!“ A Cíľa sa to, pravda, veľmi dotklo. Kamarátke sa vtedy ani nepozrela do očí, ani sa jej nepožalevala. Len sa pobrala svojou cestou a chytila sa roboty. Ale raz jej predsa len slzy vyhľkli. Bolo to uprostred leta, keď si musela fahnúť do posteľ, lebo sa na horúcom dni napila vody rovno zo studničky a potom ju zimnica chytila, že sa triasla ani osikla. I zimomriavky jej šli po celom tele, nuž preto sa uložila na perinu. Svokor sa však nezdržal, aby jej nepríbal oči:

„Akuráteraz ochorieš, keď najviac roboty! Ktože teraz seno zhrabe, čo

sme včera nakosili? Iba ak si pomoc nájdeme...! A Jano sa jej znova nenezastal. Ba sa jej ani poriadne nespýtal, čo ju boli.

Cíľa sa o pár dní znova pozbieraťa, i vstala na nohy. A robila ako inokedy. Len akosi zamrkla. Celkom tak, ako keď človeka dačo veľmi faží na srdeci. Lenže nikomu sa nezdôverila. A čím ďalej, tým menej v dome i medzi ľuďmi rozprávala. Casom si ľudia všimli, že sa už ani ľuďom neprivávala. I veru ju za to začal kde-kto aj ohovárať. Najviac si o nej iba to myšeli, že je pyšná a že druhých nemá za nič.

Trvalo to vari už aj viac ako tri roky, čo mladá Hatička veľmi upadla v očiach ľudí. Už ju skoro nikto v dedine nemal v takej cti a väžnosti, ako keď bola dievčou. Preto aj čím ďalej, tým menej chodila medzi ľudí. Ale raz sa predsa aj ona rozhodla ísť ta, kde sa chystali aj ostatní. Koncom leta bývala veľká púť, v ktorej dedine ďaleko za Babou horou na poľskej strane.

„Pôjdem s nimi, možno sa mi aj otvoria oči. Skôr budem vedieť, čo by som mala ďalej robiť. Teraz sa mi v ničom naskrž nič nedari,“ pomysela si.

Ale Cíľa po púti veľmi nezmúdrila. Keď sa spoza Babej hory domov vrátila, predsa aspoň dačo o tom vedela, ako sa žije kdeši inde. A ešte jednu vec vykonala, na čo nemala chuť od tých čias, ako sa vydala. Našla si kamarátku, čo v krakovskom spíatlí chorých opatruvala. A tej sa vtedy zo srdca vyzálovala. Pritom jej aj to prezradila, ako ju to najviac v duší tlačí, že ju už nemajú ľudia tak radi ako kedysi. Napokon sa zrazu spýtala:

„A či by sa tam u vás v spíatlí nechála pre mňa dajaka robať? Najradšej by som chorých opatruvala. Ti by mi skôr boli vďační za moju ochotu ako tí doma.“ Krakovčianka jej vtedy na to:

„Keď budeš chcieť, môžeš prísť. Ku chorým vždy treba dosť opatery.“ A s tým sa aj rozišli.

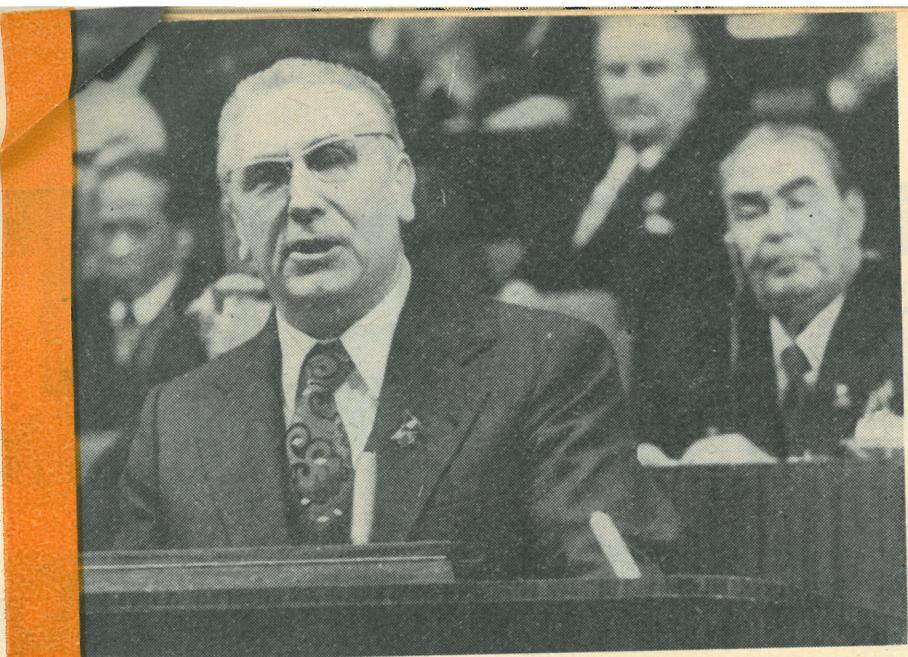
Ktohovie, či by Hatiaková Cíľa nebola časom celkom zabudla, s kym sa na púti stretnula i na to, o čom sa rozprávali. Lenže o pár dní sa v ich dome strhla velikánska zvada. Najprv jeden druhému začali dohovárať, že im ceste leží švábka v zemi a potom si aj to vyhodili na oči, že vraj každý iba na seba myslí. A najviac do Cile začínať. Nevesta sa nikomu do odpovede nedávala, ba sa aj zdalo, že ani nepočúva, čo jej svokor so svokrom vyhadzujú na oči. Iste by boli nakopec aj utichli, keby bola prevrávela aspoň slovíčko. Lenže ona naskrž nič... A to Jana tak dopálilo, že napokon aj on zadrel do Cile:

„Nemáš nás za nič! A nevedno, čo si to o sebe myslíš? Ani čo by si bola, ktohovie, odkiaľ rodom...“

Cíľa sa po týchto slovách iba útrpne zahľadela na Jana a chcela vyjšť z izby. A práve vtedy vyletelo z Janových úst čo ju najviac bodlo v srdci.

„Ani deti nemáme... Načo si sa vydávala, keď sa od teba potomstva nedockám?“

Jano možno ani dobre nevedel, že zafal do živého. No predsa len zbadal, ako sa Cíľa tlačila slzy do očí a ako nebadane zatína päste. A keby sa

Vo februári t.r. sa konal v Moskve XXV. zjazd KSSZ, ktorý vytýčil d'alekosiahly program ďalšieho rozvoja Sovietskeho zväzu. Za generálneho tajomníka ÚV KSSZ bol opäť zvolený Leonid Brežnev. Počas rokovania zjazdu, ako prvý zo 101 vedúcich zahraničných delegácií prehovoril prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek.

NAŠA ÚSTAVA

10. februára Sejm PDR schválil zmeny v ústave. Máme teda základný zákon s novou náplňou a formou, ktorý zodpovedá našej aktuálnej skutočnosti a poukazuje na ďalšie smery nášho rozvoja. Treba pripomenúť, že už na VI. a potom na VII. zjazde PZRS sa hovorilo o smere a rozsahu zmien v ústave a bola zdôvodnená potreba širokých konzultácií v tejto veci. Výsledkom toho bolo predloženie Sejmu takého textu základného zákona, ktorý zodpovedá celej spoločnosti. Práve v tomto smere aktívne pôsobila Mimoriadna komisia pre prípravu návrhu zákona o zmene ústavy Poľskej ľudovej republiky. Z jej splnomocnenia predseda Štátnej rady, poslanec Henryk Jabłoński predstavil výsledky práce a zdôvodnenia navrhovaných zmien a doplnkov základného zákona. Túto pôsobnosť nazval „dejinami zrodu zákona“, ktorý bude stvárňovať nás život a rozvoj v nadchádzajúcich rokoch výstavby rozvinutej socialistickej spoločnosti.

Všeobecné úspechy celého tridsafrčia a najmä posledných piatich rokov, ako výsledok vlasteneckého úsilia celého národa, realizujúceho program výstavby socializmu vytýčený stranou, tvoria novú, vyššiu etapu nášho rozvoja. Ústava to vyjadruje formuláciou, že „Poľská Ľudová republika je socialistickým štátom“, ako aj tým, že vedúcou politickou silou spoločnosti v budovaní socializmu je Poľská zjednotená robotnícka strana, ktorej súčinnosť so Zjednotenou Ľudovou stranou a Demokratickou stranou je základom Frontu národnnej jednoty. FJN je spoločnou základňou pôsobnosti spoločenských organizácií pracujúcich a zoskupuje nás všetkých — členov Poľskej zjednotenej robotníckej strany, iných politických strán a nestraníkov, bez ohľadu na ich vzťah k náboženstvu — okolo životných záujmov našej krajiny. Poľskej Ľudovej republike. V tejto formulácii sa odzrkadluje organizátorská a služobná úloha strany voči národu, prijatie každým z jej členov mimoriadnej zodpovednosti za socialistickú výstavbu.

Majestátnosť zákona nadobudla aj základná zásada socialistickej demokracie, že „občania Poľskej ľudovej republiky majú rovnaké práva bez ohľadu na pohlavie, miesto narodenia, vzdelanie, povolanie, národnosť, rasu, vieroveryznanie, spoločenský pôvod a postavenie.“ Takáto konštatácia má podstatný význam. Totiž podstatne rozširuje občianske práva v porovnaní s obsahom ústavy spredu 24 rokov. Situácia sa zmenila. U nás už neexistujú nepriateľské triedy ani sa nemusí obmedzovať, vytláčať a likvidovať spoločenské triedy žijúce z vykorisťovania robotníkov a roľníkov. Všetci si uvedomujeme tento fakt a pozorujeme, že zaniká rozdiel medzi mestom a vidiekom, duševnou a materiálnou pracou, že mládež má rovnaký štart do budúcnosti. Tieto solídne základy rovnosti všetkých občanov dodatočne rozširujú konštatácie, že naša ústava zaručuje popri zdravotnej ochrane a bezplatnom lekárskom ošetronení rozvoj sociálneho poistenia pre prípad choroby, staroby a prácenoschopnosti, ako aj iné sociálne dávky, bezplatné školstvo, ochranu rodiny a mládeže, pomoc veteránom boja za národné a sociálne oslobodenie, ako aj starším zaslúžilým pracovníkom. V ústave je reč aj o ochrane prírodného prostredia. Tieto otázky tvoria ústavnú povinnosť štátu voči občanom. Základnou povinnosťou občanov je svedomite plnenie svojich povinností voči vlasti a prispievanie k jej rozvozu.

V krátkom komentári nemožno predstaviť všetky zmeny v ústave. Bude te-
da zahodno vedieť, že na 95 článkov, ktoré boli v ústave pred novelizáciou sa
zmenilo okolo 30, niekoľko príbudo a jeden bol celkom anulovaný. Avšak naj-
dôležitejší nie je počet zmien ale ich meritórný význam. Zavedené zmeny
budú teda mať veľké kladné právne následky.

Náš vidič s uspokojením prijme 10. článok, v ktorom sa hovorí, že PDR v starostlivosti o výživu národa:

a pozdvihovaniu blahobytu roľníkov;

— stará sa o správne hospodárenie pôdou, ktorá je celonárodným dobrom;

— obklopuje starostlivosťou jednotlivco hospodáriacich pracujúcich roľníkov, poskytuje im pomoc vo zvyšovaní produkcie, ako aj pozdvihovaní technicko-poľnohospodárskej úrovne, podporuje rozvoj roľníckej samosprávy a najmä roľníckych krúžkov a ich družstiev, podporuje rozvoj kooperácie a špecializácie výroby, rozsíruje zväzky medzi jednotlivco hospodáriacimi roľníkmi a socialistickým sektorm poľnohospodárstva;

— poskytuje pomoc a podporu kolektívnym gozdovstvám vznikajúcim na

— poskytuje pomoc a podporu kolektívnej, jednotnej, kooperatívnej výroby, zásade dobrovoľnosti, a najmä jednotnému roľníckym družstvám; — rozvíja a upevňuje štátne majetky tvoriace vysokoproduktívnu formu socialistického polnohospodárstva, ktoré zavádzajú technicko-poľnohospodársky pokrok a priaznivo vplývajú na rozvoj celého polnohospodárstva.

Tieto formulácie, uvedené túnou v plnom znení uspokojujú každého roľníka a upevňujú jeho pocit istoty. Vytvárajú možnosť využívania týchto ústavných výmoženosťí pre prácu, ktorá krajine a roľníkom znásobí hmotné zásoby.

V ústave je taktiež vyjadrená vôľa národa, aby násť sa zvlášť staral o suverenitu, nezávislosť, bezpečnosť a mier. V tejto činnosti sa bude pokračovať upevňovaním piateľstva a spolupráce so ZSRR a socialistickým spojenstvom, rozvíjaním mierovej spolupráce s inými štátmi s súlade s našimi tradíciami a Veľkou chartou mieru podpísanou v Helsinkách. Vo svojom prejave predsedu Štátnej rady Henryk Jabłoński konštatoval: „Chceme uskutočňovať takú politiku, aby sme zachovali vernosť pokoleniam tých, čo vlastnou krvou značili etapy boja za národné a sociálne oslobodenie poľského ľudu, aby sme zabezpečili suverénnu existenciu našej vlasti, aby sme zaistili mierové podmienky dalsieho rozvoja milovanej krajiny, aby sme prácou našich mozgov a rúk priblížili perspektívky vybudovania vyspejšej socialistickej spoločnosti, aby pokolenia našich nástupcov mohli konštatovať, že ich otcovia vedeli splniť svoju vlasteneckú povinnosť.“

V našej ústave sú obsiahnuté historické skúsenosti nášho naroda. Je v nej taktiež obsiahnutá stála stratégia urýchľeneho rozvoja posledných rokov, ako aj snahy a smery formovania vyspejšej socialistickej spoločnosti. Ústava má teda najhlbší spoločenský a ideo-výchovný obsah. Ako taká plní naše túžby a postuláty — je našou ústavou.

MARIAN KAŚKIEWICZ

VOLEBNÁ VÝZVA ÚV KSČaS

VŠETKYM ČLENOM KSCaS, KRAJANKÁM A KRAJANOM

21. marca t.r. budú sa v celom Poľsku konať všeobecné voľby do Sejmu a vojvodských národných výborov. Tento dôležitý akt v dejinách našej ľudovlády sa koná na prahu novej etapy úspešnej reálizácie programu spoločensko-hospodárskeho rozvoja Poľska, schváleného na VII. zjazde PZRS, ktorá zavŕší desaťročné obdobie 1970—80 budovania vyspelej socialistickej spoločnosti v našej krajinе. V tomto období aj naša organizácia — Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku zaznamenala značné úspechy v organizačnej, spoločenskej a kultúrnej pôsobnosti vďaka podmienkam, ktoré nám vytvára strana a ľudová moc.

Naša Spoločnosť, všetci jej členovia sa podľa svojich síl a možností podielajú na socialistickej výstavbe v Poľsku a aktívne pôsobia v rámci výborov Frontu národnej jednoty. Vyjadrujú týmto svoju podporu politike strany i ľudovej moci a programu FJN, ktorý je našim programom.

nasním programom.

Plénum ÚV KSCaS v Poľsku sa obracia na všetkých členov Spoločnosti, krajanky a krajanov, aby sa aktívne zúčastnili predvolebnej kampane, realizácie spoločenských prác a všetkých spoločensko-hospodárskych úloh vo svojich oblastiach.

Vyzývame všetkých, aby tak ako doteraz, čestne si splnili svoju občiansku povinnosť a 21. marca hromadne a slávnostne hlasovali na kandidátov Frontu národnej jednoty už v ranných hodinách.

(Správu zo zasadania III. pléna ÚV KSČsS uverejníme v budúcom čísle)

KANDIDÁTI FNJ NA POSLANCOV SEJMU

NOWOSĄCZSKÉ VOJVODSTVO

NOWOSACZSKÉ VOJVODSTVO

1. WITOLD JAROSIŃSKI — tajomník Celopoľského výboru Frontu národnej jednoty.
 2. HENRYK KOSTECKI — prvý tajomník Vojvodského výboru Poľskej zjednotenej robotníckej strany v Nowom Sączi.
 3. STANISŁAW KAMIENIARZ — zvärač v Tovární na výrobu vŕtacích a ban-ských strojov Glinik v Gorliciach.
 4. JADWIGA BIERNATOVÁ — predsedkyňa Hlavnej rady Krúžkov vidieckych gazuďiek.
 5. MARIA RIEMENOVÁ — riaditeľka všeobecnovzdelávacieho lýcea v Zako-panom.
 6. STANISŁAW SZNAJDER — riaditeľ Podhalanských ovocinársko-zeleninár-skych závodov v Nowom Sączi.
 7. JÓZEF RÓZAŃSKI — riaditeľ výchovného ústavu v Nowom Targu.
 8. WŁADYSŁAW TRYBUSH — roľník z obce Łetowe, gmina Mszana Dolna.
 9. BRONISŁAW WIĘCEK — hájnik z Łetowne, lesný obvod Myślenice.
 10. ANDRZEJ HADOWSKI — inžinier, námestník riaditeľa Novotarských zá-vodov koziarskeho priemyslu Podhale.
 11. LUDWIK DUSZA — verejný činiteľ v Gorliciach.

PIOTRKOWSKÉ VOJVODSTVÍ

1. EUGENIUSZ GROCHAL — místopředseda Ústřední rady odborů.
 2. JERZY SZYMANEK — člen předsednictví hlavní rady, tajemník hlavní rady Sjednocené lidové strany.
 3. STANISLAW SKŁADOWSKI — první tajemník Vojvodského výboru Polské sjednocené dělnické strany v Piotrkowě Trybunalském.
 4. BRONISLAW CIENIEWSKI — mistr v Zelovských bavlnářských závodech.
 5. ZOFIA LEGOWIKOVÁ — inž., expertka pro otázky výzkumu v Závodech na chemická vlákna „Chemitek-Wistom“ v Tomaszově Mazowieckém.
 6. MARIA BUDZANOWSKA — členka předsednictví UV, předsedkyně Vojvodského výboru Demokratické strany, právní zástupkyně v Piotrkowě Trybunalském.
 7. KAZIMIERZ FORTUNA — předseda Vojvodského výboru Sjednocené lidové strany v Piotrkowě Trybunalském.
 8. WITOLD JAROS — nařeč v Závodech na výrobu nábytku „Gwardii Ludowej“ v Radomsku.
 9. WŁADYSŁAWA JABRZYKOVÁ — vyšivačka, mistryně v Závodech vlnařského průmyslu v Opocznie.
 10. JERZY OSTROWSKI — vedoucí oddělení Stavebního podniku v Piotrkowě Trybunalském.
 11. BARBARA RYTÝCHOVÁ — zemědělkyně z obce Proszenie, sdruž. obec Wolborz.

WROCŁAWSKÉ VOJVODSTVÍ

1. WOJCIECH JARUZELSKI — člen politbyra ÚV PSDS, armádní generál, ministr národní obrany.
 2. LUDWIK DROŻDŽ — první tajemník Vojvodského výboru Polské sjednocené dělnické strany ve Wrocławi.
 3. ROMAN RUTKOWSKI — soustružník ve vagonce PAFAWAG ve Wrocławi.
 4. FRANTISZEK SADURSKI — advokát, předseda hlavního stranického soudu Sjednocené lidové strany.
 5. BERNARD ROŚKIEWICZ — předseda Vojvodského výboru Sjednocené lidové strany ve Wrocławi.
 6. ZDZISŁAW BALICKI — šéfredaktor deníku „Gazeta Robotnicza”.
 7. EDWARD ZGŁOBICKI — tajemník Vojvodského výboru Demokratické strany ve Wrocławi.
 8. KRYSYNA JANDY-JĘDROŠKOVÁ — docentka, vedoucí Ústavu finančního práva Wrocławské univerzity.
 9. ZOFIA WIECZORKOWSKA — prodavačka ve Vojvodském obchodním podniku „OTEX” ve Wrocławi.
 10. HANNA STARECKÁ — lékařka Odborné skupiny protituberkulózní a plicních chorob ve Wrocławi.
 11. JANUSZ KRAMAREK — kustod v Archeologickém muzeu ve Wrocławi.

ZJEDNOTENÍ VO FRONTE NÁRODNEJ JEDNOTY BUDUJEME SILNÉ, BOHATÉ, SOCIALISTICKÉ POL'SKO

Stojíme pred neobvykle dôležitou politickou udalosťou v živote každého vojvodstva a každého občana našej krajiny. Touto udalosťou, ktorej význam je zrejmý, sú voľby do Sejmu a vojvodských národných výborov, určené na 21. marca t.r.

Voľby sa budú konať v mimoriadnom období. Za nami je najrevolučnejšie pôdvočie spoločensko-hospodárskych premien v tridsaťročných dejinách ľudového Poľska, ktorého smery schválili VI. zjazd Poľskej zjednotenej robotníckej strany. Toto obdobie prinieslo výdatné zvýšenie celospoločenskej a individuálnej úrovne blahobytu a poskytlo prácu troma miliónom mladých kvalifikovaných pracovníkov. Dosiahli sme v ňom 62-percentný rast národného dôchodku, zvýšenie priemyselnej výroby o 73 percent, a poľnohospodárskej produkcie o 22 percent. Vyše 11 miliónov ľudí zamestnaných v socialistickom sektore dostalo zvýšenie miedz. Priemerne mzdy sa zvýšili o okolo 40 percent, podobným spôsobom sa zvýšili mzdy roľníkov. Zvýšili sa invalidné a starobné dôchody, ako aj iné sociálne dávky. 1 125 000 rodín sa nastavovalo do nových, väčších a lepšie vybavených bytov. Všestranné premeny sú zaznamenali v rozvoji osvetové a kultúry, zlepšila sa starostlivosť o matku a dieťa. Nastal viditeľný rozvoj všetkých oblastí a pokrok vo všetkých odvetviach. Vzrástol vplyv nás, občanov ľudového Poľska, na rozhodnutia, na riadenie závodov a na rozvoj našich miest a vidieka.

Ideme k voľbám s volebným programom schváleným na plenárnom zasadnutí Celopolského výboru Fronty národnej jednoty (CV FJN) dňa 23. februára, ktorého základom je celonárodný program ďalšieho dynamického rozvoja všetkých oblastí našeho života, vytýčený na VII. zjazde PZRS. Je to program výstavby rozvinutej socialistickej spoločnosti v Poľsku, upevnenia jeho vysokej autority vo svete a zásad socialistickej demokracie, program zjednocovania celej spoločnosti pri realizácii úloh načrtutých stranou, v

ktorom neobvykle dôležitú úlohu má plniť Fronta národnej jednoty.

Predsedca CV FJN prof. Henryk Jabłoński v referáte o úlohách Fronty národnej jednoty o.i. zdôraznil:

— Občania našej krajiny sú si plne vedomí, že dosledná politika rozvoja národného hospodárstva, jeho ďalšej výstavby a modernizácie slúži pozdvihovaniu na vyšiu úroveň kvality života národa, zvyšovaniu podielu Poľska na výsledkoch dosahovaných socialistickém spoločenstvom, upevňovaniu postavenia nášho štátu vo svete.

Realizácia tohto ctižiadostivého programu sa nevykoná sama. Závisí od nás všetkých a od každého zvlášt.

Ideme k volebným urnám spojení vo Fronte národnej jednoty. Objektívne predpokladajú našej jednoty a jej stáleho upevňovania vytvorili obrovské, konštruktívne výsledky našej spoločenskej revolúcii. V jej priebehu sme odstránili základné triedne rozdiely a zdolali sme spoločenské antagonizmy.

Hlavným budovateľom morálno-politickej jednoty národa je strana, ktorá od vzniku ľudového Poľska je kormidelníkom národných dejín, konštruktérom socialistickej výstavby, hlavnou hnacou silou pokroku. Mimoriadne výrazné úspechy v prehľbovaní tejto jednoty a spájani spoločnosti pri realizácii cieľov vytýčených stranou vidíme v posledných rokoch. Pripomeňme, že práve III. plenárum ÚV PZRS zo dňa 20.II.t.r. položilo zvláštny dôraz na prehľbenie vlasteneckej jednoty národa, upevňovanie štátu i rozvoj socialistickej demokracie a určilo úlohy v tomto smere.

Zvolené v týchto voľbách orgány moci — Sejm a vojvodské národné výbory, budú reprezentovať vôlei ľudu, ktorý kolektívnym úsilím premení slová programu na čin hodný socialistického Poľska.

Volebná deklarácia schválená na zasadnutí CV FJN o.i. konštatuje, že stratégia rozvoja Poľska v druhej polovici sedemdesiatych rokov, vytýčená v programe VII. zjazdu PZRS, zodpovedá potrebám, snahám a ambíciam

národa. Je to totiž program ďalšieho dynamického rozvoja národného hospodárstva, ďalšej výstavby a modernizácie všetkých jej oblastí, vedecko-technického a spoločensko-kultúrneho pokroku, výšej kvality práce. Jeho cieľom je všestranné uskutočnenie idey spoločenskej spravodlivosti, ďalšieho upevňovania socialistických zásad v medziľudských vzťahoch a socialistickej kvality života, ako aj výstavby vyspej socialistickej spoločnosti. Jeho nadradeným cieľom je vytváranie najlepších hmotných a duševných podmienok rozvoja človeka. Preto FJN uzáva program VII. zjazdu strany za celonárodný program.

Nevyhnutnou podmienkou pozdvihovania na vyšiu úroveň kvality života je výdatný rast kvality práce každého obyvateľa. Vysoká kvalita práce, aktivita a iniciatíva, svedomité plnenie povinností, sú základnou charakteristickou vlastnosťou budovateľov vyspej socialistickej spoločnosti a spojivom jednoty a morálky národa.

Naďalej budeme zdokonaľovať prácu štátnych orgánov, — konštatuje volebná deklarácia FJN. Naďalej budeme pôsobiť v prospech plnej realizácie ústavných funkcií Sejmu, zdokonaľovať jeho zákonodarnú a kontrolnú činnosť, upevňovať zväzky poslancov s voličmi.

Program dynamického, socialistického rozvoja Poľska vytvára možnosti rozvoja všetkých oblastí, všetkých vojvodstiev, miest a gmin. Budeme zdokonaľovať prácu národných výborov, upevňovať ich zväzky so spoločnosťou, pozdvihovať úroveň ich práce, aktivitu a iniciatív. Zlepšenie systému riadenia štátu malo by sprevádzat ďalšie zdokonaľovanie pôsobnosti centrálnej a územnej štátnej administratívy, ktorá musí slúžiť záujmom obyvateľov.

Naďalej budeme dosledne rozvíjať socialistickú demokráciu, podiel všetkých pracujúcich na politickom a kulturnom živote, spoluurozhodovanie o veciach krajiny, závodov, miest a gmin, spoločenskú kontrolu nad hospodárskou a administratívnou činnosťou

štátu. Budeme podporovať spoločenskú aktivitu prejavujúcu sa v pôsobnosti spoločenských, ženských, mládežníckych, družstevných a osvetovo-kultúrnych organizácií, ako aj spoločenskej samosprávy. Budeme upevňovať ako nenarušiteľnú zásadu jednotu práv a povinností. Pokračujúc v doterajšej praxi budeme siaháť po radách pracujúcich vo veciach týkajúcich sa kľúčových problémov spoločenskej politiky.

Budeme upevňovať, — konštatuje deklarácia FJN, — brátske vzázky spájajúce Poľsko so ZSRR a inými krajinami socialistického spoločenstva. Upevňujúc jednotu socialistického spoločenstva budeme rozvíjať všestrannú spoluprácu.

So štátmi s odlišným spoločenským zriadením bude Poľsko naďalej rozvíjať spoluprácu v opretí o zásady mirovej koexistencie.

V práci pre Poľsko budeme spájať všetkých jej obyvateľov, — konštatuje deklarácia.

Bude tunu zahodno opäťovne upozorniť na plnú podporu programu FJN vyjadrenú posledným plénom Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov, ktorého volebný výzvu uverejnjujeme vedľa.

S podobnou plnou podporou sa stretli návrhy zmien v ústave PLR. Na plenárnom zasadnutí ÚV KSČS sa zdôrazňovalo obsiahnutú v týchto zmenách rovnosť práv a povinností všetkých občanov bez ohľadu na národnosť, pôvod a vierovyznanie. Tieto zmeny sú odrazom socialistických spoločensko-ekonomickej premien v našej krajine dosiahnutých pod vedením strany a naďalej rozvíjaných v programe VII. zjazdu PZRS. Popri tom sa upozorňovalo na nevyhnutnosť ďalšieho rozvíjania spoločenskej a pracovnej aktivity pracujúcich a na ešte lepšiu a plnšiu účasť KSČS i všetkých krajanov v realizácii úloh vyplývajúcich z programu výstavby vyspej socialistickej spoločnosti, ktoré stojia pred všetkými pracujúcimi vojvodstiev a celej krajine.

ADAM CHALUPEC
ČLEN CV FJN

NÁŠ CÍL — VSESTRANNÝ ROZVOJ VOJVODSTVÍ

MGR INŽ. LESZEK WYSŁOCKI, PIOTRKOWSKÝ VOJVODA. Narodil sa v roku 1933 v zamojském kraji. Studoval na Bánskej a hornické akademii v Krakove. Osmnáct let pracoval v hornictve, prímo ve výrobě. Byl kvalifikovaným horníkom, dôlnym smený, vedoucím výrobky, vedoucím dolu a generálnym ředitelom dolu v Lęczyci. Podnes je aktívny členom hornické záchranné služby. Dva roky bol také prvním námestkem łódzského vojvodu. Člen PSDS. Byl delegátem na V. a VII. sjezd PSDS. Je členom exekutívny vojvodského výboru PSDS v Piotrkowě. Za zásluhy o výrobu a za spoločenskou a politickú práci bol vyznamenaný Kawalerským krížom rádu Obrození Poľska. Jako bývalý mládežnický funkcionár má zlatý odznak Janka Krasického, zlatý odznak „Hornický zachránc“ a další vyznamenání.

U príležitosti voľb do Sejmu PLR a vojvodských národných rad poskytol piotrkowski vojvoda naši redakci interview na téma aktuálnych spoločensko ekonomických otázok Piotrkowského kraje.

S piotrkowski vojvodom s. mgr inž. Leszkiem Wysłockym (vpravo) hovořil red. Marian Kaškiewicz.

SOUDRUH LESZEK WYSŁOCKI, PIOTRKOWSKÝ VOJVODA: Uplynulo pětiletka, kejž závěr byl realizovan již v novém administrativním rozdelení, jsme v Piotrkowském vojvodství zakončili s poměrně dobrými výsledky. Dosáhli jsme vysoké dynamiky průmyslové výroby — ve srovnání s rokem 1974 byla vyšší o 13% při dodržení náležitých ekonomických relací. Byly předány tři nové průmyslové závody — továrna na krmiva v

Bloku Dobrzyszyckém, mlékárna v Tomaszově Mazowieckém a závod na výrobu hnacích náprav strojírny v Radomsku. Kromě toho pokračovala práce na dalších důležitých objektech — výstavba hornického a energetického kombinátu „Belchatów“, slévárny v Koluszkách, rozšíření továrny na hornické stroje „Pioma“ v Piotrkowě Trybunalském, Zelovských bavlnářských závodů a dalších.

Dobré výsledky — ve srovnání s celostátním průměrem — dosáhlo ze-

mědělství. Globální zemědělská výroba vzrostla o 5,2%.

Obyvatelia vojvodství obdrželi v roku 1975 celkem 1 950 bytů s 6 850 místnostmi z výstavby státní a kromě toho 1 380 bytů — 5 770 místností — v soukromé výstavbě. V řadě měst a obcí bylo rozšířeno komunální zařízení, hlavně vodovody, kanalizace a tepelné.

Nutno poznamenat, že celkem vojvodství investovalo zhruba osm miliard zlatých. Tak obrovské náklady dosud nebyly v celém výšce než třicetiletém rozvoji tohoto kraje nikdy zaznamenány.

ZIVOT: Jaký je start Piotrkowského vojvodství do nové pětiletky a hlavní ukazatele?

PIOTRKOWSKÝ VOJVODA: V prvních měsících 1976 se stále udržuje vysoké tempo hospodářského rozvoje vojvodství. Musíme říci, že úkoly pro první rok nové pětiletky jsou cílzádostivé. Počítáme s 12% významnou výrobu, která bude dosažena především růstem produktivitou práce.

V zemědělství by měla globální výroba dosáhnout šestiprocentního významu. Rychleji půjdě nahoru rostlinná výroba.

Dalšího rozvoje zemědělství dosahne zdokonalením osevné soustavy, zaváděním moderních metod obdělávání půdy, hnojením a ochranou rostlin, intenzivnějším hnojením minerálními hnojivy (144 kg/ha) a také intenzifikací živočišné výroby.

Počítáme s dalším pokrokem na úseku bytové výstavby. Závodní a družstevní výstavba odevzdá přes 2 400 bytů. Pro potřeby této výstavby bude realizovat široký program vyzbrojení stavebních míst. V minulém ro-

ce byla v Piotrkowě zahájena stavba továrny na domy, jejíž roční kapacita bude činit 12 000 místností. Továrna zahájí provoz v roce 1978 a zajistí přispětí k zrychlení plnění bytového programu.

V roce 1976 nastoupí další významnou výrovnou obyvatel, hlavně na základě rozvoje výrobní základny a zlepšení efektivity hospodaření.

Nyní rozpracováváme plán na pět let — 1976–1980. Tato léta budou obdobím dynamického rozvoje celého vojvodství.

ŽIVOT: Jaké ekonomické, společenské, demografické a další proměny přinesou velká průmyslová investice „Belchatów“?

PIOTRKOWSKÝ VOJVODA: Výstavba hornického a energetického kombinátu „Belchatów“, zahájená v minulém roce, bude trvat do roku 1985. Avšak první hnědý uhlí a první elektrickou energii dostaneme již v roce 1980. O mohutnosti tohoto díla hovoří částka zhruba 100 miliard zlatých, která bude v desetiletí vynaložena na výstavbu.

Belchatovský kombinát přinese důležité ekonomické a stereometrické změny západní části nášeho vojvodství. Pro potřeby osazenstva musíme postavit příslušné zázemí — byty, provozovny služeb, sociální a kulturní zařízení. Většina těchto objektů bude lokalizována v Belchatowě; město se rozrosté a bude mít 40–60 tisíc obyvatel. Některé objekty budou postaveny i v jiných městech, např. v Piotrkowě Trybunalském, Szczerbowě, Sulmierzycích, Kleszczowě, Kamiensku. Krajina bude docela jinak vyhlížet, dostane síť dobrých silnic a železniční spojení s Piotrkowem.

POKRAČOVÁNÍ NA STR. 4

KANDIDÁTI FNJ DO NOWOSĄCZSKÉHO VNV

V Nowom Sączi konalo sa 25. februára t.r. plenárne zasadanie Vojvodského výboru Frontu národnnej jednoty, venované volbám do Sejmu a vojvodských národných výborov. Plénium schválilo kandidačné listiny poslancov Sejmu a Vojvodského národného výboru v Nowom Sączi, ako aj výzvu k obyvateľom tejto zeme, vyzývajúcu k aktívnej účasti vo volebnej kampani a volbách. Otvárajúc zasadanie predsedu VV FNJ K. Węglarski predstavil úlohy všetkých zložiek FNJ vo volebnej kampani, ako aj program ďalšieho rozvoja nowo-

sączaškej oblasti, vyplývajúci z uznesení VII. zjazdu strany.

Počas rokovania prehovoril prvý tajomník VV PZRS v Nowom Sączi H. Kostecki, ktorý oboznámi prítomných s hlavnými úlohami spoločensko-hospodárskeho rozvoja vojvodstva v najbližšom päťročí. Povedal, že hlavný dôraz sa bude klasifikovať na ďalšiu výstavbu turistických a rekreačno-liečebných funkcií tejto oblasti. Predpokladá sa, že v r. 1980 vojvodstvo navštíví ok. 25 mil turistov a rekrentov. Zase v poľnohospodárstve sa bude

spieť k rozvoju záhradníctva i ovocinárstva, ako aj špecializácie gazonovstiev na chov dobytka a oviec. O programe rozvoja Nowosączaškého vojvodstva sme obšírne písali komentujúc vojvodskú predzjazdovú konferenciu PZRS a píšeme aj v tomto čísle na inej strane.

Dolu uverejňujeme zoznamy kandidátov do vojvodského národného výboru z tých volebných obvodov, na ktorých budú hlasovať členovia našej Spoločnosti zo Spiša a Oravy.

VOLEBNÝ OBVOD Č. 6 (GMINY: JABLONKA, CZARNY DUNAJEC)

- HENRYK BABIŃSKI (nar. 1924) z Nowego Sącza, dôstojník, šef Vojvodského vojenského štáb, člen PZRS;
- GENOVEFA KIETOVÁ (nar. 1955) zo Stáreho Bystrého, vzorná rolníčka (7,6 ha), nestraníčka, členka ZSVM;
- WIKTOR KULAWIAK (nar. 1934) zo Zaluczneho, vzorný rolník (5 ha), člen PZRS, prvý tajomník zákl. org. PZRS v Zalucznom, člen GNV;
- JERZY ZACHEMSKI (nar. 1924) z Odrowąża — Zary, vzorný rolník (7 ha), člen ZES a GNV;
- JERZY JANAS (nar. 1932) z Jablonky, učiteľ, riaditeľ gminnej školy v Jablonke, člen PZRS, člen exekutív GV PZRS, ako aj GNV;
- FRANCISZEK KARNAFEL (nar. 1945) z Veľkej Lipnice, vzorný rolník (6 ha), nestraníčka, člen ZSVM;
- JULIAN SZELIGA (nar. 1927) z Czarného Dunajca, vedúci miestnej plniarne piva, člen PZRS, tajomník GV PZRS, člen GNV;
- ANNA KRZYSIAKOVÁ (nar. 1954) z Jablonky, pracovníčka odevného závodu v Jablonke, nestraníčka, členka ZSVM;
- JOLANTA ZIEBOVÁ z Veľkej Lipnice, pokladníčka družstevnej banky vo Veľkej Lipnici, členka PZRS a ZSVM;
- JANUSZ LIPIEŃ (nar. 1956) z Cichého, robotník novotargského obuvníckeho kombinátu, člen PZRS a ZSVM;
- EDWARD KRUPOWSKI (nar. 1928) z Jablonky, vedúci mliekárne v Jablonke, člen ZES, predsedu GV ZES, podpredsedu GNV;
- BOGUSLAW OKARMUS (nar. 1952) z Pekelnika, vzorný rolník (6 ha), nestraníčka;

VOLEBNÝ OBVOD Č. 7 (GMINY: BUKOWINA TATRZAŃSKA, PORONIN A KOŚCIELISKO-WITÓW)

- HELENA GUŃKA (nar. 1940) z Chocholowa, učiteľka, riaditeľka miestnej základnej školy, členka PZRS, prvá tajomníčka GV PZRS, členka GNV a MNV;
- JAN JEDRAL (nar. 1919) z Poronina, vzorný rolník (2,5 ha), člen ZES, predsedu MS ZES, člen MNV;
- STANISŁAW PISZCZEK (nar. 1930) z Bukowiny Tatrzanskiej, lesný inžinier, riaditeľ gminnej školy v Bukowine Tat., člen PZRS, podpredsedu GNV;
- JOZEF BUKOWSKI (nar. 1933) z Kościeliska, vzorný rolník (3 ha), predsedu Obvodu Zvázu Podhalanov, člen GNV a MNV;
- JĀN VOJTAŠ (nar. 1949) z Jurgova, technik-mechanik, pracovník WZWT — filia z Bielom Dunajci, nestraníčka, člen ZSVM, predsedu MS KSČaS v Jurgove;
- MARIA KUFLIKOVÁ (nar. 1932) z Poronina, vedúca oddelenia turist. podn. „Podhale“ v Nowom Targu, členka PZRS, predsedkyňa Revíznej komisie GV PZRS, členka GNV;
- JAN MUCHA (nar. 1910) z Groňa, vzorný rolník (2,5 ha), člen ZES, podpredsedu GNV;

VOLEBNÝ OBVOD Č. 8 (GMINY: NOWY TARG A BIAŁY DUNAJEC)

- TOMASZ PAPLACZYK (nar. 1947) z Nowego Targu, geodetickej technik, prvý tajomník GV PZRS v Białom Dunajci, člen ZSVM, predsedu GNV;
- KAZIMIERZ ZAJĄC (nar. 1935) z Bukowiny Tatrzanskej, lekár, riaditeľ Gminného združenia stredisk v Białom Dunajci, člen ZES, člen GNV;
- MARIA DEREKOVÁ (nar. 1941) z Lopusznej, učiteľka, vedúca kultúrneho strediska, členka PZRS;
- STANISŁAW BUKOWSKI (nar. 1919) z Maruszyny, vzorný rolník (5 ha), člen PZRS, člen VNV a GV FNJ;
- JOZEF PETRAŠEK (nar. 1948) z Krepach, pracovník Vinárskych závodov WZGS v Nowom Targu, nestraníčka, členka ZSVM, predsedu Revíznej komisie OV KSČaS na Spiši;
- STANISŁAWA RYŚOVÁ (nar. 1935) z Białego Dunajca, leštička vo Výrobni lyží v Szafaroch, nestraníčka;

JOZEF PETRAŠEK z KREMPACH má sice nečerlých 28 rokov, ale je už známy ako aktívny spoločenský činiteľ. Popri svojom povolaní (začal pracovať v nowotargskom obuvníckom kombináte a od 1974 je vo vinárskych závodoch v Nowom Targu) zastáva celý rad spoločenských funkcií. Je aktívny členom MS KSČaS v Krepachoch a od 1974 r. predsedom Revíznej komisie OV KSČaS na Spiši. Zároveň pôsobí vo Zväze socialistickej vidieckej mládeže, v ktorom bol istý čas predsedom. Veľa práce venuje aj otázkam rozvoja športu na vidieku. Skoro 10 rokov je predsedom Ludošného športového zväzu LZS v Krepachoch, ktorý v tomto období dosiahol veľa úspechov. Súčasne je členom Gminnej rady LZS a od roku 1975 aj členom Vojvodskej

ZIVOT ROZPRÁVA S KANDIDÁTMI VNV

radu LZS. Otec dvoch synov, vo voľnom čase sa rad venuje modelovaniu z hliny, v čom prejavuje veľké nadanie. Na otázku, čo by ako člen vojvodského národného výboru chcel riešiť, odpovedá, že najmä problémy rozvoja telesnej kultúry a športu na vidieku, ktoré sú ešte dosť zanedbané, ako aj otázy kultúry a rozvoja ľudovej umeleckej tvorivosti.

★

ANNA KRZYSIAKOVÁ Z JABLONKY je ešte veľmi mladá, má sotva 22 rokov. Po zavŕšení základnej školy (v 1969) pracovala najprv na

gazdovstve a súčasne učinkovala vo folklórnom súbore Oravského obvodu KSČaS v Jablonke. V roku 1973 absolvovala krajčírsky kurz a po otvorení odevného závodu v Jablonke (1974) začala v ňom pracovať ako krajčírka. Je vzornou pracovníčkou, sústavne prekračuje normu. Zároveň pôsobí vo Zväze socialistickej vidieckej mládeže; najprv bola pokladníčkou a súčasne je podpredsedkyňou Závodného výboru ZSVM.

Ako členka vojvodského národného výboru chcela by predkladať otázky mládeže a využívania jej voľného času. V tejto súvislosti vidí o.i. naliehavú potrebu výstavby v

Jablonke kultúrneho domu, organizovania folklórnych súborov a širokého zapájania mladých ľudí do rôznych záujmových kružkov, kultúrnych podujatí a pod.

★

FRANCISZEK KARNAFEL z Veľkej Lipnice, mladý 30-ročný rolník kandiduje po prvý raz. Popri vzornom hospodárení na svojom gazonovstve (6 ha) sa prejavil ako zručný remeselník — stolár. V roku 1972 zložil učňovskú skúšku a súčasne sa pripravuje na skúšku majstrovskú. Veľká Lipnica môže obdivovať jeho majstrovstvo o.i. v

obecnom kultúrnom stredisku, pre ktoré zhotovil celé vnútorné vybavenie. Aj keď má veľa práce, — však naposlasy sa na Orave veľa buduje. — zúčastňuje, sa spoločenského a hospodárskeho života svojej obce. Pôsobí vo výbere miestneho rolnického krúžku, ako aj vo Zväze socialistickej vidieckej mládeže.

Na otázku, čo by chcel v budúcnosti predkladať ako člen vojvodského národného výboru, hovorí, že predovšetkým problémy rozvoja oravského poľnohospodárstva, v ktorom tkvejú ešte značné, zatiaľ nevyužité rezervy. Zaujímajú ho aj otázky kultúry. V tomto kontexte vysoko hodnotí pôsobnosť MS KSČaS vo Veľkej Lipnici.

Rozhovor viedol a texty spracoval

JAN SPERNOGA

PIOTRKOWSKÉ VOJVODSTVÍ

Dokončení ze str. 3

ZIVOT: Také v Zelově vyrústá moderní investice — bavlnářský průmysl.

PIOTRKOWSKÝ VOJVODA: V letošnom roce bude dokončena v Zelově stavba prádelny celkom za 900 miliónov zlatých. Do roku 1978 bude také

provedena modernizace závodu v Zelově-Herbertově. Výstavba a rozšírení Zelovských bavlnářských závodov umožní zvýšiť počet zaměstnanců o viac než 500 osob.

Vojvodské orgány vyřizují stavbu stanice na čistení odpadových vod. V roku 1976 zahájíme stavbu dvou obytných blokov se stem bytů, ktoré budou predány v príštym roce. V letošnom roce postaví závody materškou školku pro 120 detí.

Výše uvedené příklady ukazují, že vojvodské administrativní orgány venují značnou pozornost všeobecnému rozvoji Zelova.

ZIVOT: Jak, s. vojvodo, hodnotíte spoločenskou práci obyvateľ vojvodství?

PIOTRKOWSKÝ VOJVODA: Spoločenské angažování obyvateľ Piotrkowského vojvodství a jejich postoj hodnotím veľmi vysoko. O jejich angažovaní svädčí rychlá integrácia v novém administratívnom rozdelení, dobré výrobnej výsledky a také závazky, vyhlásené pred VII. sjezdom PSDS. Obyvateľ v značnej miere pripisuje k rozvoji vojvodství zvláště brigádami, ktorých hodnota v roku 1975 prekročila 150 miliónov zlatých a závazky na rok 1976 odhadujeme na 260 miliónov zlatých.

ZIVOT: V Piotrkowském vojvodství, v Kucově a Zelově, pôsobia skupiny našej Kultúrnej spoločnosti Čechů a Slovákov v Polsku. Chtěl byste, s. vojvodo, říci několik slov prostredníctvím našeho časopisu aktivu této organizace?

PIOTRKOWSKÝ VOJVODA: Práci Kultúrnej spoločnosti Čechů a Slovákov v Zelově a v Kucově hodnotíme kladne. Členové Spoločnosti pripisují svojim praciam k soustávemu rozvoji Piotrkowska. Iniciatívy, ktorých cílem je rozvíjanie a pěstovanie českého folklóru jsou užitočné a zaslúžili na pozornosť. Upevňujú súazky bratrského soužití ľidi českého pôvodu s Polákmi.

Clenové Společnosti se aktivně účastní plnění společenských záväzků ve svých bydlištích a často dávají podněty k ľadě užitočných prací.

Jsem presvedčen, že tuto práci bude Společnost dôležito rozširovať a prohlubovať k všeobecné spokojenosť.

ZIVOT: Děkuji za rozhovor.

VŠETKÝM ŽENÁM K ICH SVIATKU

ZENA

Za tichou záclonou schovávaš obraz
predrahý,
ďaleko z dosahu ďalekonosných diel.
Verím ti.

Najtvrdšia pevnosť padne,
ale ty
májovou lúkou prejdeš
a na pomedzí času
s dlaňou nad očami
privítasť pokoj.

Poznám to slovo šťastné,
ktoré skrývaš za perami,
ktoré rastie ako diefa,
opatruj ho, opatruj ho.
I keď šľahnu ostré vráske,
uchovávaj starostlivo,
ja ti verím, ja ti verím.

JÁN KOSTRA

Adolf Zábranský, frontispice z Hrubinovy sbírky Krásná po chudobě

Z PÍSNÍ PRO ŽENU

Kdo tenkrát za mne se zeptal včel,
co zrovna zpívají jezy?
Pro tebe řeku jsem neslyšel,
neviděl kvetoucích mezí.

Ale dnes vidím je jasněji,
než tenkrát kdybych se díval,
slyším, jak v tisíce peřejí
dělí se rodných vod příval.

Očima našeho dítěte
do kraje dívám se znova:
z bláta si osud svůj uhněte,
anebo ulije z kovu?

FRANTISEK HRUBÍN

slovník Života

(19)

POLSKY	SLOVENSKY	ČESKY	CDK (Centralny Dom Kultury)	Ústřední kulturny dom	Ústřední kulturní dům
Najważniejsze polskie skróty a (ar) ag (agencja)	Najdôležitejšie poľské skrátky ar agentúra, kancelária	Nejdůležitější polské zkratky ar agentura, kancelár	CDK (Centralny Dom Kultury)	Ústřední kulturny dom	Ústřední kulturní dům
AL (Armia Ludowa) al. (aleja) arch. (architekt) art. (artykul) aud. (audycja) ASP (Akademia Sztuk Pięknych) AWF (Akademia Wychowania Fizycznego) BHP (Bezpieczeństwo i Higiena Pracy) bm. (bieżącego miesiąca) br. (bieżącego roku) C (Celsjusza) ca (circa) CDD (Centralny Dom Dziecka) cd. (ciąg dalszy) cdn. (ciąg dalszy nastąpi)	Ludová armáda ulica architekt článok vysielanie Akadémia krásnych umení Akadémia telesnej výchovy Bezpečnosť a hygienu práce toho mesiacia toho roku C (Celzia) cca (circa, asi) Ústredný detský dom pokračovanie pokračovanie nasleduje	Lidová armáda třída architekt článek vysilání Akademie výtvarných umění Akademie tělesné výchovy Bezpečnost a hygienu práce toho mesiacia toho roku C (Celsia) cca (circa, asi) Ústřední dětský dům pokračování pokračování příště	CDT (Centralny Dom Towarowy) Cepelia (Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycnego) cet. (cetnar) cm (centymetr) CPN (Centrala Produktów Naftowych) CRS (Centrala Rolniczych Spółdzielni) CRZZ (Centralna Rada Związków Zawodowych) CSRS CZKR (Centralny Związek Kólek Rolniczych) CZSP (Centralny Związek Spółdzielczości Pracy) DKT (Dział Kontroli Technicznej	Ústřední obchodní dom Ústředie lidového a uměleckého priemyslu metrický cent centimetr Ústředie naftových výrobkov Ústředie polnohospodářských družstev Ústředná rada odborov ČSSR Ústředný zväz polnohospodárských kŕúžkov Ústredný zväz výrobných družstiev Oddelenie technickej kontroly	Ústřední obchodní dům Ústřední lidového a uměleckého průmyslu metrický cent centimetr Ústřední naftových výrobkov Ústřední zemědělských družstev Ústřední rada odborů ČSSR Ústřední svaz zemědělských kŕúžkov Ústřední svaz výrobních družstev Oddelení technické kontroly

LIDÉ ROKY UDÁLOSTI

BŘEZEN — MAREC

- 1.III.1943 Uveřejnění ideového prohlášení PSDS „Zač bojujeme“, které vyzývalo polský národ k boji za svobodné, nezávislé a demokratické Polsko.
- 1.III.1966 Sovětská kosmická stanice „Venus-3“ doletěla k planetě Venuše.
- 2.III.1951 Zemřela Ludmila Podjavorinská, vlastním jménem Ludmila Riznerová, významná slovenská spisovatelka, jejíž tvorba byla věnována zvláště mládeži (nar. 26.4.1872).
- 3.III.1871 Narodila se Rosa Luxemburgová, významná bojovnice za práva dělnické třídy Němka (zem. 15.1.1919).
- 5.III.1953 Zemřel Josef Stalin (nar. 21.12.1879).
- 8.III. MEZINÁRODNÍ DEN ŽEN
- 8.III.1901 Zemřel Aleksander Gierymski, polský malíř, představitel realistického směru v 2. polovině 19. století (nar. 30.1.1850).
- 8.III.1943 První boj Československé vojenské jednotky v SSSR u Sokolova, v níž padl kpt. Ota Kar Jaroš, hrdina Sovětského svazu.
- 9.—10.III.1957 První ustavující sjezd Kulturně sociální společnosti Čechů a Slováků v Polsku, která se dnes nazývá Kulturní společnost Čechů a Slováků v Polsku.
- 10.III.1861 Zemřel Taras H. Ševčenko, významný ukrajinský básník a malíř, revolucionář, zakladatel novodobé ukrajinské literatury (nar. 9.3.1814).
- 10.III.1947 Ve Varšavě podepsána polsko-československá Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci.
- 12.III.1956 Zemřel Bolesław Bierut, představitel polského dělnického hnutí a polský státník (nar. 18.4.1892).
- 13.III.1886 Narodil se Jerzy Heryng, pseudonym Ring, funkcionář polského dělnického hnutí, právník, publicista, vedoucí teoretik komunistického hnutí, člen ÚV KSP (zem. 1938).
- 14.III.1801 Zemřel Ignacy Krasicki, polský básník, prozaik a autor veseloher (nar. 3.2.1735).
- 14.III.1879 Zemřel Karel Marx, zakladatel vědeckého socialismu a vůdce světového proletariátu (nar. 5.5.1818).
- 15.III.1939 Využívajíc mnichovského kapitulace a současně protisovětské politiky západních mocností provedl Hitler první velký akt agrese: německá armáda obsadila Československo. Rok dříve, přesně téhož dne, hitlerovská armáda obsadila Rakousko.
- 16.III.1596 Král Zikmund III. Vasa přestěhoval hlavní město Polska z Krakova do Varšavy.
- 18.III.—28.V.1871 Po prohrané válce s Pruskem a po podepsání republikánskou francouzskou vládou kapitulace Paříže byla vytvořena první v historii revoluční vláda — Pařížská komuna, založená na proletariátu Paříže, která zahájila proces spořelesko-ekonomických reforem ve Francii, mimo jiné socializaci továren, odluku církve od státu, zrovnanoprávnění žen a založení odborných škol. V bojích na barikádách Komuny se proslavila řada Poláků s generály Polského království Jarosławem Dąbrowským a Walerem Wróblewským. Zkušenosti Komuny odehrály důležitou roli v dalším rozvoji teorie i praxe mezinárodního dělnického hnutí.
- 18.III.1901 Narodil se Petr Jilemnický, významný slovenský realistický spisovatel, komunistický novinář, učitel, revolucionář a bojovník proti fašismu, národní umělec (zem. 19.5.1949).
- 20.III.1921 V souladu s rozhodnutími versailleské smlouvy byl na Horním Slezsku, které prozatím zůstalo pod kontrolou států antanty, proveden plebiscit, který měl rozhodnout o státním příslušenství tohoto území. Předcházely mu dvě vzpoury polského obyvatelstva proti teroru rozpoutanému Němců. Teror německé administrativy a nadužití (připojení k plebiscitovému území okresů s převahou německou, na něž si Polsko nečinilo nárok, hromadné osídlování Němců z říše) způsobily, že plebiscit neodpovídal skutečnosti. Za ponechání Horního Slezska v Německu hlasovalo 59 proc. obyvatelstva, za připojení k Polsku 41 proc. Odpor v polském obyvatelstvu Slezska na pikle směřující k připojení celé plebiscitové oblasti k říši — kromě raciborského a rybnického okresu — bylo III. slezské povstání.
- 21.III.1976 Volby do Sejmu PLR a vojvodských národních výborů.
- 22.III.1786 Narodil se Joachim Lelewel, vynikající polský historik, vědec a vlastenecký činitel (zem. 29.5.1861).
- 23.III.1901 Narodil se Jan Šverma, český marxistický teoretik, dlouholetý vedoucí pracovník KSČ a člen ÚV, významný bojovník proti fašismu, komunistický novinář, hrdina Slovenského národního povstání a hrdina ČSSR, vyznamenaný in memoriam Leninovým řádem a rádem Bílého Iva I. třídy (zem. 10.11.1944 uprostřed bojů při přechodu partyzánského štábů v Nízkých Tatrách).
- 26.III.1806 Narodil se Josef Slavík, český houslový virtuos a hudební skladatel (zem. 30.5.1833).
- 27.III.1776 V Moskvě založili Velké divadlo.
- 28.III.1881 Zemřel Modest P. Musorgskij, významný ruský hudební skladatel (nar. 21.3.1839).
- III.1945 Před jedenácticeti léty se chýlilo ku konci osvobození historického polského území. 17.III. hitlerovci ustoupili z Koszalina a příštího dne se pod úderem polské a sovětské armády zlomil jejich urputný odpor v Kołobrzegu. Koncem měsíce byly rozprášeny německé opěrné body u Gdańského zálivu. 28.III. byla osvobozena Gdyně.

V uznesení VII. zjazdu PZRS, ktorý vytýčil hlavné smery ďalšieho spoločensko-hospodárskeho rozvoja krajiny, veľa pozornosti sa venuje úlohám poľnohospodárstva a celého potravinárskeho hospodárstva. Je to pochopiteľné, vedľ od ich rýchleho rozvoja závisí v značnej mierne ďalšie zlepšenie životných podmienok celej spoločnosti. Aby sme sa dozvedeli, ako sa mieli riešiť nové úlohy na Spiši, na čo sa zameriava tamojšie poľnohospodárstvo, navštívili sme náčelnika Gminného úradu v Nižných Lapšoch ANTONIHO KAPOLKU. Avšak skôr, než prejdeme k perspektívny otázkam rozvoja, bude zahodno aspoň stručne predstaviť doterajšie výsledky tejto gminy.

Nižnolapšanská gmina sa rozkladá na ploche 12 505 ha, z čoho 6 786 ha tvorí orná pôda a 4 679 ha lesy. Ku gmine patria obce: Falštín, Fridman, Kacvín, Lapšanka, Nedecia, Nedeca-Zámok, Nižné a Vyšné Lapše a Tribš, v ktorých žije spolu ok. 7,5 tis. obyvateľov.

Hoci pomer lesov k celkovej ploche poľnohospodárskej pôdy je pomerne vysoký, v gmine sa udržuje dosť vysoké obsadenie chovných zvierat. Tak napr. na 100 ha pripadá tuna 87 kusov dobytka, 55 ošípaných a 80 oviec. Pôda, ako v každej hornatej oblasti, má sice horšiu kvalitu, ale napriek tomu rolníci dosahujú v poľnohospodárskej produkcií dobré výsledky na tunajšie pomery: výnosy obilník činia ok. 24 q/ha, v tom jačmeňa 28 q/ha, zase zemiakov — až 215 q/ha — čo značne prekračuje celostátny priemer. Vysoký je aj zber sena, k čomu nepochybne prispela trojnásobná kosba lúk, ktorá je tuna čoraz častejším javom. Dobré výnosy sú výsledkom efektívnejšej práce rolníkov, modernizácie gazdovstiev a pomoci štátu o.i. dodávkami umelých hnojiv, ktorých sa tuna vysieva ok. 120 kg NPK na hektár.

Značné úspechy dosiahla nižnolapšanská gmina na úseku sociálnych služieb a v investičnej oblasti. V mnohých obciach vznikli nové obchody,

NÁS ROZHĽOV S A. KAPOLKOM, NÁČELNÍKOM NIŽNOLAPŠANSKEJ GMINY

HLAVNÁ ÚLOHA — CHOV

gastronomické stánky a celý rad iných objektov. Naposledy bola napr. odovzdaná do prevádzky pekná reštaurácia v Nižných Lapšoch (skutočne vkušne zariadená, škoda len, že v nej chýbala káva — J.S.). Zlepšili sa cesty. Významný podiel na týchto úspechoch mal spoločenské práce všetkých obyvateľov, ktorí hodnota dosiahla niekoľko miliónov zlhotých.

— Ďalší rozvoj poľnohospodárstva v našej oblasti — hovorí náčelník A. Kapoľka — vyžaduje si o.i. zavedenie špecializácie gazdovstiev. Takymto hlavným smerom poľnohospodárskej produkcie sa u nás v budúcnosti stanú predovšetkým chov dobytka a oviec. V súvislosti s tým sa zmení štruktúra pestovaných rastlín. Tak napr. z obilních začne sa rozširovať pestovanie jačmeňa na úkor ovsy, a všeobecne bude sa spiesť k zväčšeniu areálu lúk a pasienkov na úkor ornej pôdy. Plán našej gminy na rok 1976 predpokladá o.i. zvýšenie chovu dobytka o 13%, ošípaných o 12% a oviec o 30%. Sú to veľké úlohy, ale reálne, a v prípade dobytka rast je už dnes viditeľný. Samozrejme snažíme sa rozvoj chovu urýchliť a za týmto účelom dovážame do našej oblasti mladé býčky, ako aj prasatá určené pre ďalší chov, ktoré rolníci radi kupujú. Keď ide o chov oviec chcem tu poznamenať, že vznikajú u nás, tzn. v Kacvíne a Lapšanke dva kolektívne zamerané na spoľočné vypásanie oviec. Tento rok plánujeme vykúpiť ok. 800 tis. 1 mlieka a 968 ton jatočného dobytka, čo by znamenalo, že dosiahneme ok. 141 kg mäsa na 1 ha poľnohospodárskej pôdy (v roku 1975 — 131 kg).

Dobré hospodárenie vyžaduje od rolníkov neustále pozdvihovanie poľnohospodárskych vedomostí. Čo sa v tomto smere robí?

— Musíme začať tým, že v Nedeci pôsobí Základná poľnohospodárska škola, dvojročná, ktorú navštievuje mládež z celej gminy. Tu treba zároveň pripomenúť, že už v základnej škole má staršia školská mládež tzv. rolnícku prípravku, ktorú napr. na rozhraní min. a toho roku zavíšilo ok. 130 žiačkov. V zimnom období sa vo všetkých obciach konajú rôzne školenia na konkrétnu vybrane temy pre starších a mladších rolníkov. Okrem toho Záhradnícke družstvo v Nowom Targu organizuje kurzy majstrov-záhradníkov. V týchto formách hodláme pokračovať.

A čo služby rolníkom, ako sa bude rozvíjať mechanizácia tunajšieho poľnohospodárstva?

— Doteraz skoro v každej obci pôsobili rolnícke krúžky, ktoré viac či menej poskytovali tieto služby. Prednedávnom sme v našej gmine založili družstvo rolníckych krúžkov, ktoré keď sa riadne rozvinie, bude v stave poskytovať rolníkom všetky mechanizačné služby v oveľa väčšom rozsahu, než tomu bolo doteraz. Prítom aj samotní rolníci sa snažia mechanizovať svoje gazdovstvá. Ved každému záleží, aby vyrabí čo najviac obilia, mäsa, mlieka, aby čo najlepšie využil každý kúšok pôdy a vôbec všetky rezervy, ktoré existujú v tunajšom poľnohospodárstve.

Co sa plánuje na investičnom fronte, v stavebnictve?

— Je toho dosť veľa, preto uvediem aspoň niekoľko. V Nižných Lapšoch začala už výstavba zdravotného strediska, v Kacvíne sa zanedlho začne výstavba školy. Tento rok zároveň budeme budovať reštauráciu v Nedeci (plánuje sa aj vo Fridmane), hasičskú remízu v Tribši, obchody v Kacvíne a Fridmane, no a chceme odovzdať do užívania kultúrny dom v Nedeci. Okrem toho pôjde ďalšia výstavba školy v Nedeci. Je toho hodine a bude treba sa dobre snažiť, aby sa všetko vykonalo. Treba ešte zdôrazniť, že v súvislosti so stavbou priečady na Dunajci, na území našej gminy sa začne turisticko-rekreačná výstavba. Tak napr. záujem o výstavbu rekreačného strediska v Nedeci prejavil aj Belchatów, kde ako je známe, vzniká veľká banskoo-energetická príručka.

K nižnolapšanskej gmine patria obce, v ktorých žijú a pracujú obyvateľia slovenskej národnosti, členovia KSČaS v Poľsku. Ako hodnotí ich prácu, ich spoločenskú angažovanosť?

— Sú to dobrí rolníci a dobrí pracovníci. Mnohí z nich patria k popredným aktivistom svojich obcí, angažovaných pre ich rozvoj. Zúčastňujú sa svojpomocných prác a rôznych záväzkov, ktoré riadne plnia. Dobre sa nám spopracuje napr. s miestnou skupinou KSČaS vo Vyšných Lapšoch, ktorá gmina poskytuje pomoc pri výstavbe klubovne. Zdá sa mi však, že iné miestne skupiny vašej Spoločnosti mohli by prejavovať viacej iniciatív. Videl som niektoré súbory Spoločnosti — majú pekný program. Bude treba pouvažovať o ich plnšom zapojení do všetkých podujatí organizovaných gminou. Ale podľa mňa, to závisí vo veľkej mieri aj od iniciatívy týchto súborov a ich vedúcich. Kultúry predsa nikdy nie je príliš veľa.

ROZPRÁVAL SA JÁN ŠPERNOGA

SVĚDCECTVÍ ČERNÉ

je čerstvě ostříhaná a oholená. Provázelala ho silná vůně parfému. Rozrušeným hlasem řekl, že krátce po deváte hodiny přivedl snoubenku do svého pokoje, aby tu na něho počkala. Odešel pak na roh ulice k holici. Tvrdil, že byl s Sherie jen několik minut. Paní Crandonová sice vypovídala, že slyšela výstřel asi v 9.15, ale nevěděla to přesně. Mohlo to být i o několik minut dříve nebo později.

Inspektor Johnson odešel ověřit si k holici Dunbarovo alibi, zatímco výslech pokračoval. Když ukázali mladému muži zbraň, prohlásil, že ji nikdy neviděl. Policie nemohli přijít na to, jaký by měl motiv k vraždě. Zdalo se, že neměl příčinu zabijet dívku, s níž se chtěl oženit. Sám také nikoho nepozdržíval. Ale vyšetřující viděli jinou možnost. V pensionu bydlil v té době jen Dunbar a jeho přítel Bendermeer. Ten přiznal, že byl doma v době vraždy, i to, že původnou zpěvačku znal z nočního podniku. Paní Crandonová má pokoj až na konci chodby, a přece výstřel slyšela. Byl Bendermeer opravdu tak opilý, že jej neslyšel ve svém pokoji, který je právě proti bytu, kde se střílelo?

Kriminalisté důkladně prohlédli pokoj, kde byla dívka nalezena. Zjistili otisky prstů a porovnávali je s těmi, které měli od obyvatel domu. Většina z nich patřila Dunbarovi a některé paní Crandonové, která pokoj denně uklízela. Bendermeurovy otisky prstů nenalezli. Dunbarovo alibi, ověřené inspektorem Johnsonem u holice, odpovídalo jeho výpovědi. Nebylo však přesvědčivé, protože paní Crandonová nemohla na minutu přesně určit, kdy výstrel uslyšela. Také sousedé z okolních domů byli vyslýcháni policií ale bez uspokojivého výsledku. Nikdo výstrel neslyšel ani neviděl podezřelou osobu poblíž pensionu.

Séf kriminálky James zaměřil svou pozornost na Bendermeera. Měl přece jen jediné alibi, a to láhev whisky. Dozvěděl se od paní Crandonové, že Bendermeer je bez zaměstnání, ale platí rádne nájem a zdá se, že nemá o peníze nouzi.

„Trochu peněz jsem zdědil a pak sázím na koně. Při tom mívám štěstí,“ řekl vyšetřujícímu s úsměvem. James

se rozhodl zjistit, zda Bendermeer nemá záznamy v trestním rejstříku. Snažil se také vypátrat, jak dalece byl spřátelen s mrtvou dívkou. Když Johnson a Newman navštívili kabaret „U růžového piana“, dozvěděli se, že tam často Bendermeer vystavával. Nikdo však netvrdil, že by projevoval o Sherie zvláštní zájem. Na otázku, zda se pokoušel s dívkou blíže se seznámit, Bendermeer odpověděl:

„Líbila se mi, bylo to moc hezké dívčete. Ale chodil s ní Brad a příteli bych holku nepřebral.“

Policejní šéf pročítal na komisařství podrobnu zprávu o úřední pitvě, vypracovanou doktorem Webmem. Nebyly zjištěny žádné známky násilí. Příčinou smrti byl náboj z revolveru ráže 38. Poškrábané rameno neměla na svědomí kočka pana Bendermeera. Zpráva uváděla, že Peggy měla drápy nedávno zastižené a nemohla jími tak poranit.

James prohlásil zadumaně: „Nic nového jsme se celkem nedožvěděli.“

Inspektor Newman zvedl se stolu lékařskou zprávu a znova ji pročítal s nejasným vědomím, že mu něco připomíná. Zamyslil se, ale odpověděl nezašel.

Teprve v úterý ráno se začal případ vyjasňovat. Blízko pensionu měl stánek čistič bot Angelo Montano. Když se mu Johnson zmínil o Bendermerově, chlapík potvrdil, že bývá jeho častým zákazníkem.

„Kdy jste ho viděl naposledy?“ ptal se inspektor. Ital se dlouho nerozuměl.

„Byl tu v sobotu večer.“

„V kolik hodin?“

„Asi v devět. Byl to můj poslední zákazník. Když odešel, sbalil jsem to taky.“

„Víte to určitě?“

„Nojo, můžete mi věřit. Zavírám v sobotu vždycky v devět.“ Tato výpověď potvrdila Johnsonovi jeho domněnku, že Bendermeer jen opilost předstíral. Nebyla pravda, že byl doma od sedmi hodin.

Johnson s Newmancem odešli usvědčit Bendermeera ze lži do jeho bytu. Peggy seděla na konci chodby. Když zaklepali a dveře se otevřely, proklouzla jim pod nohami a usadila se na posteli. Bendermeer, o němž se me-

Případ vzrušil všechny obyvatele zábavní čtvrti Washingtonu před pětatřiceti lety. Udál se jednoho sobotního večera v pensionu vdovy Cran- donové.

Inspektor Johnson se nakláněl nad mrtvým tělem hezké mladé blondynky. Roztržené šaty jí odhalily poškrábané rameno. Pod pravou rukou měla starý revolver.

„Cistá rána, přímo do srdece,“ prohodil Johnson ke svému kolegovi Newmanovi. Pak se obrátil na paní Crandonovou, asi čtyřicetiletou majitelku pensionu. „Řekněte mi všechno od začátku.“

„Tohle je pokoj pana Dunbara,“ sputila žena. „Je majitelem garáží v přízemí. Dívka se jmenuje Sherie Drewová. Zpívala v baru „U růžového piana“. Dnes večer krátce po deváté jsem je oba potkala na chodbě. Pan Dunbar mi ji představil jako svou snoubenkou. Řekl, že se půjdou někam na večeři. Hovorili jsme jen pár minut. Odešla jsem potom do svého pokoje. Asi za čtvrt hodiny jsem uslyšela výstřel. Vyběhla jsem na chodbu a uviděla dveře do této místnosti otevřené. Vběhla jsem dovnitř, no a pak jsem vás zavolala.“

„Byl ten chlápek — Dunbar — tady?“ zeptal se Johnson.

„Nikdo tu nebyl.“

Newman přerušil jejich rozhovor. Klečel na podlaze vedle dívky, prohlížel zbraň a spatřil pod postelí černou kočku. Zeptal se paní Crandonové, koho patří.

„To je kočka pana Bendermeera. Vylez, Peggy!“ Kočka se k ní pomalu připlížila. Žena ji chtěla zvednout, ale vtom vykřikla bolesti. Na zápěstí měla ošklivé škrábnutí. Peggy jako blesk vyrazila z pokoje.

„Dejte si na to trochu jádu,“ radil ji Newman. Na okamžík se zadíval na poraněné rameno mrtvé dívky. „Co tady ta kočka dělala?“ zamumlal.

„Pořád se pleše pod nohami. Řekla jsem už panu Bendermeovi mnohem krát, aby ji nechával ve svém pokoji, ale vůbec ji nehlídá.“ Newman se podíval tázavě na svého kolegu.

„Je Bendermeer doma?“ zeptal se Johnson.

„Myslím, že ano. Neviděla jsem ho jít ven.“

„Kde bydlí? Rád bych mu dal pártotázek.“

Paní Crandonová ukázala na dvere protějšího pokoje. Inspektor zaklepal, ale nikdo se neozýval. Vzal za kilku a vstoupil. Zarazil ho těžký pach al-

KOMI – KRAJINA PANENSKEJ PRÍRODY

FOTOEXPRESS AP NOVOSTI
PRE ŽIVOT

V Sovietskom zväze sú 104 prírodné rezervácie s celkovou plochou osem miliónov hektárov. Skutočnou „perlou“ je lesná rezervácia v poriečí Pečory a Ilyča (Autonómna sovietska socialistická republika Komi), založená pred výšom štyridsiatimi rokmi. Na ploche vyše 700 000 ha žijú tuny dnes už zriedkavé druhy fauny, také ako jelene, losy, sobole, kuni, veverice, ondatry, bobry a norky. Vo „vodnej“ časti rezervácie mimoriadnu starostlivosť sa venuje rybiej násade lososa. Vďaka starostlivosti vedeckej rezervácie poriečia Pečory a Ilyča dodáva tretinu všetkých lososov ulovených v riekach ASSR Komi. Rozvíja sa tunajší chov zriedkavých a drahých zvierat na kožušiny, okrem iných kún, ktorých výroba dosahuje skoro štvrtinu celkovej hodnoty výroby kožušín tohto typu na území celej autonómnej republiky.

Pracovníci rezervácie značkujú lososa. Tako označená ryba bude ište putovať do iných oblastí a jej cestu preskúmajú neskôr ichtyológovia.

KOČKY

zitím zjistilo, že byl trestán pro krádež, na ně mrzutě vyjel: „Co mi neseš? Špatné zprávy?“ Newman přikývl. „Když nám někdo lže, je to pro něj vždycky špatné. Něco jsme se na vás dozvěděli.“

„Copak to je?“ zeptal se posměšně Bendermeer.

„Že máte škráloup v trestním rejstříku. A taky to, že jste přišel v sobotu domů kolem deváté — právě když bylo to děvče naproti vám zastřeleno,“ řekl Newman s důrazem.

Bendermeer hleděl z jednoho na druhého.

„A taky víme, že jste nebyl opilý, když jsem za vás přišel,“ pokračoval Johnson. Obviněný si povzdychl.

„Tak poslouchejte. Povím vám, jak to bylo. Není pravda, že jsem nebyl opilý. Když jsem uslyšel ten výstřel přes chodbu, začal jsem pit. Výstřely — to znamená policajty — a chlap, který byl trestán, bude vždycky v podezření.“ Na chvíli se odmlčel.

„To je všechno, co nám povíte?“ zeptal se Newman.

„Ještě ne, ale stejně mi nebudeš věřit.“ Řekl, že brzy nato, co se vrátil domů, uslyšel výstřel a pak zvuk utíkajících kroků po chodbě. Pootevřel potíchu a v otevřených dveřích protějšího pokoje uviděl na zemi nehybné dívčí tělo. „To mi stačilo. Začal jsem rychle svůj pokoj a dal se do pití.“

„Ale vaše kočka byla naproti. Jak dokázete, že se tam nedostala s vás?“ Bendermeer pokřížil rameny. „Dokážet nemohu nic. Zatracené, kdyby alespoň Peggy dovedla mluvit!“ Newman natáhl ruku, aby kočku pochlabil, ale ta se vymrštily a šlehalo po něm packou. Inspektor sebou škulbil a hledal na zápalistí stopy po škrábnutí.

Náhle mu blesklo hlavou:

„Tupé drápy!“ vzpomněl si na lékařský nález doktora Webba. Otočil se pomalu k Bendermeerovi: „Nepodceňujte tu kočku. Něco mi povíděla. Snad budete mít brzo alibi.“

Po krátké poradě spáchali oba kriminalisté do bytu paní Crandonové. „Co dělá vaše ruka, paní, víte, myslím to škrábnutí od kočky,“ ptal se Newman.

„Už je to v pořádku,“ odpověděla klidně.

„To je divné,“ pokračoval Newman, „když se vám to stalo?“ Žena sa na něho překvapeně podívala.

„Proč se ptáte — vždyť jste byl při tom. Viděl jste přece, jak mě Peggy škrábla.“

Newman pokýval hlavou. „Viděl jsem to škrábnutí na vaší ruce. Ale že to udělala Peggy, to tvrdit nemohu.“ Paní Crandonová zbledla a v očích jí prokmitl záblesk úlevy.

„Co tím míníte?“

„Tak poslouchejte. Kočka byla vyšetřena lékařem hned potom, paní Crandonová. Měla ostřihané drápy a nemohla vás poškrábat.“ Newman se na chvíli odmlčel a pozoroval, jaký účinek měla jeho slova na vdovu. Zdálo se, že je rozčilená.

„Jste docela chytrá, paní Crandonová,“ pokračoval.

„Musela jste přece nějak zamaskovat, že vám Sherie poškrábala ruku, než jste ji zastřelila. Připouštím, že jste si to dobré vymyslela.“

Žena odmítla vypovídat. Inspектор Johnson se pustil do prohlídky jejího bytu. Hledal náboje, jež by se hodily do vražedné zbraně, ale nenašel je.

Místo toho přišel na svazek dopisů, které vydově posílal Brad Dunbar, než se nastěhoval do jejího pensionu.

Bylo zřejmé, že byl tehdy jejím milencem. Když poznal Sherie Drewovou, známost s ní přerušil. Přiznal, že se s dívkou chce oženit. Crandonová mu vyhrožovala, že poví Sherie o jejich dřívějších vztazích a překazí jim svatbu. Ale Dunbar nebral její výhrůžky vážně. Domníval se, že ho tím chce donutit, aby se k ní vrátil. Nebál se přivést si snoubenkou do bytu a dokonce ji představit své bývalé milence. Policie zjistila, že po jeho odchodu k holiči přišla paní Crandonová za Sherie do Dunbarova pokoje. Nutila ji, aby se ho vzdala, ale Sherie odmítla.

Došlo mezi nimi k hádce a po krátké rvačce Crandonová Sherie zastřelila. Ačkoli vše popírala, později ji usvědčil prodavač obchodu se zbraněmi v blízkém městě, který ji poznal a pamatoval si, že jí prodal šest nábojů ráže 38. To svědčilo i o tom, že plán měla již dříve promyšlený.

Paní Crandonová byla obviněna z vraždy a v prosinci 1938 odsouzena k doživotnímu žaláři.

PODLE SKUTEČNÉHO PŘÍPADU ZAZNAMENALI KURT SINGER A GARRINGTON GUY

POKRAČOVANIE ZO STR. 1

AKO SA HATIAČKA V KRAKOVE STRATILA

bol poprehňal aj v jej myšlienkah, bol by načabil na slová, čo si v tej chvíli Ciľa jednostaj opakovala:

„Odídem od vás, ale tak, že všetci na mňa do smrti nezabudnete! Všetkým ostanem v pamäti... Všetci neraz oľutujete, že ste so mnou takto zaobchodili.“

Namiesto odpovede Janovi Ciľa sa začala prehŕňať v truhle, kde si opakovala šaty. Potom z nich zakrútila aj do batôžeka a pobrala sa bez slov preč z domu. Ale vraj ešte aj dedinu obišla, ako taký, čo sa navždy odoberá od rodinného kraja! Zrazu zamierila kdesi k Bielej skale, ani čo by chcela zájsť do Krivej skale, ani čo by chcela zájsť do Studenej doliny.

Od tej chvílie už mladú Hatiačku v Podbieli nikto viac nevidel, ani nikde inde nestrelol. Ale nielen v tejto dedine, ani na šírom okolí nebolo človeka, čo by ju bol stretol. Darmo ju potom ešte v ten deň hľadali po celom chotári a neskôr aj po iných dedinách. Nikto nevedel zhola nič povedať. Iba sa roznieslo po Podbieli:

„Hatiačka sa stratila... A kto ho vie, či si už aj život nevzala?“ povrávali si ľudia. Nedalo sa však tomu uveriť, keď sa nič po nej nenašlo.

„Možno, že si vzala život, alebo ju daktó zmánil, ak sa túlala po poli. Ba aj vlky ju mohli rozvláčiť po chotári, húťmi ľudia. No čím viac kadečo vymýšlali, tým boli ďalej od pravdy.“

O pári mesiacov sa napokon predsa nášli po Hatiačke stopy. Keď z jari zmizli z poli i zo zápače všetky snehy, akýsi chlapec z Podbiela zašiel pod Bielu skalu vysliedil, či už povychodili z dier borsuky. Ale tie ešte spali. Ako sa tam obzeral, zrazu zbadal ženské čižmy a okolo nich čosi také ako kosti. No nie len obuv našiel, ale aj vyšedený bruslek a sukňa ležali na zemi. Chlapčisko pobrať všetko do náručia a hybaj do Podbiela. Sotva zazrela ktorási žena z Podbiela tieto veci naskutku skrikla:

„Ved tie háby mala Hatiačka na sovbási! Povedz chytrou, kde sa našli?“

Chlapec to žene vyrozprával a potom aj Hatiakovcom. Hatiak sa pravdaže zaraz rozbehol na to miesto, či by tam neboli aj iné veci. Ale sa už nenašlo viac nič. Iba akési staré, vermi staré spráchnivené kosti ležali vedľa borsučej diery.

A tak Hatiakoví po žene a Hatiakovom po neveste ostali v dome iba tie čižmy, bruslek a sukňa. Lenže ani potom si neboli istí, či sa Ciľa nebodaj sama zmárnila alebo či inakšie prišla o život. Nuž znova začali o nej rozprávať. Jednostaj im vŕtala v hlave myšlienka, kde sa podela. Ešte aj v noci sa ľuďom kadečo prisívalo.

I veru Podbielania na Hatiačku nic a nie zabudnúť. A raz, keď ktosi hľadal po dome sekru a za nič na svete ju nemohol nájsť, nuž precedil pomedzi zuby:

„Vari zhynula ako Hatiačka...“ Po čase však aj iní ľudia z Podbielu, ba po rokoch aj v iných dedinách si ľudia vždychli, ak dačo nenašli, čo mali nájsť:

„Zhynulo ako Hatiačka!“

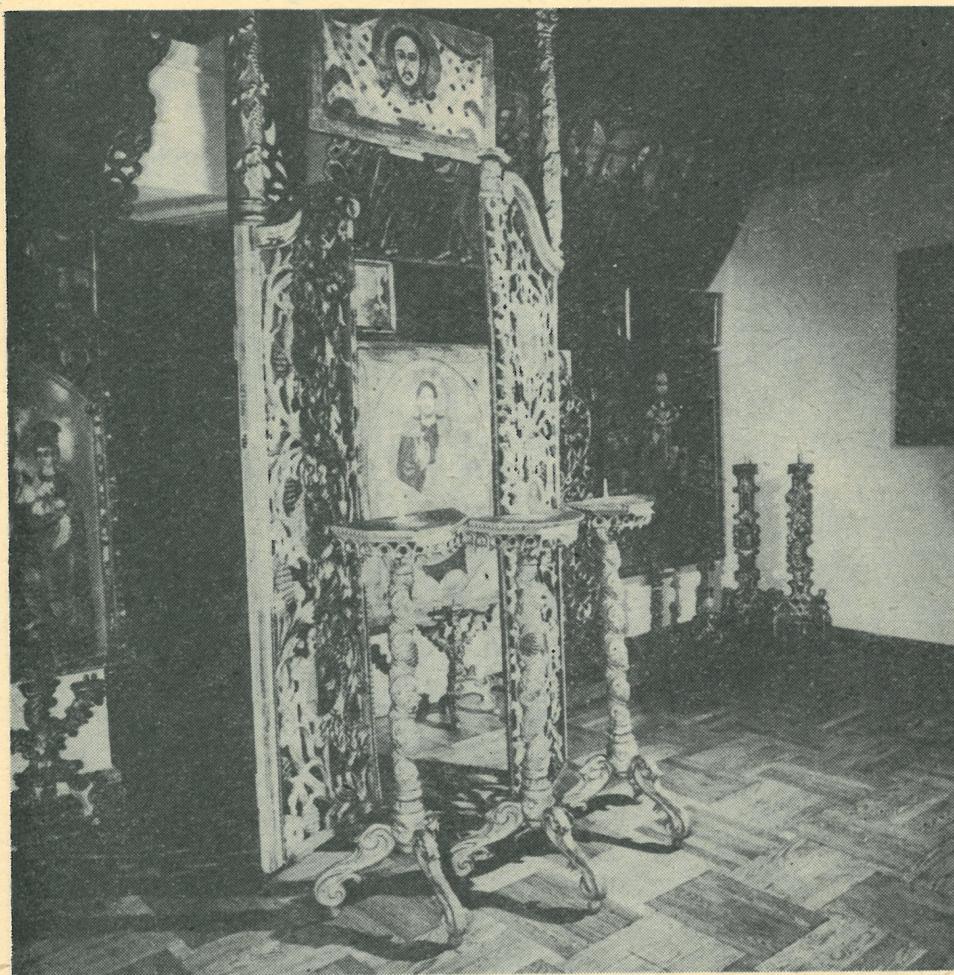
Lenže Hatiačka sa nestratila, ani vlkov ju neporozvlákali po poli. Odišla do Krakova a nikdy sa odšial domov nevrátila. O sebe však nedala nič znať, ani sa nikomu nepriznala, čo urobila. Vo veľkom špitáli medzi chorými ľuďmi sa vtedy Fahko stratila. A keď sa jej dakedy zazdalo, že by mala dať aspoň dačo znať o sebe, zaraz odohnala také myšlienky a tak si pomyslela:

„Nech sa trápi pre mňa, kto mi ublížil! Nech ma majú na svedomí...“

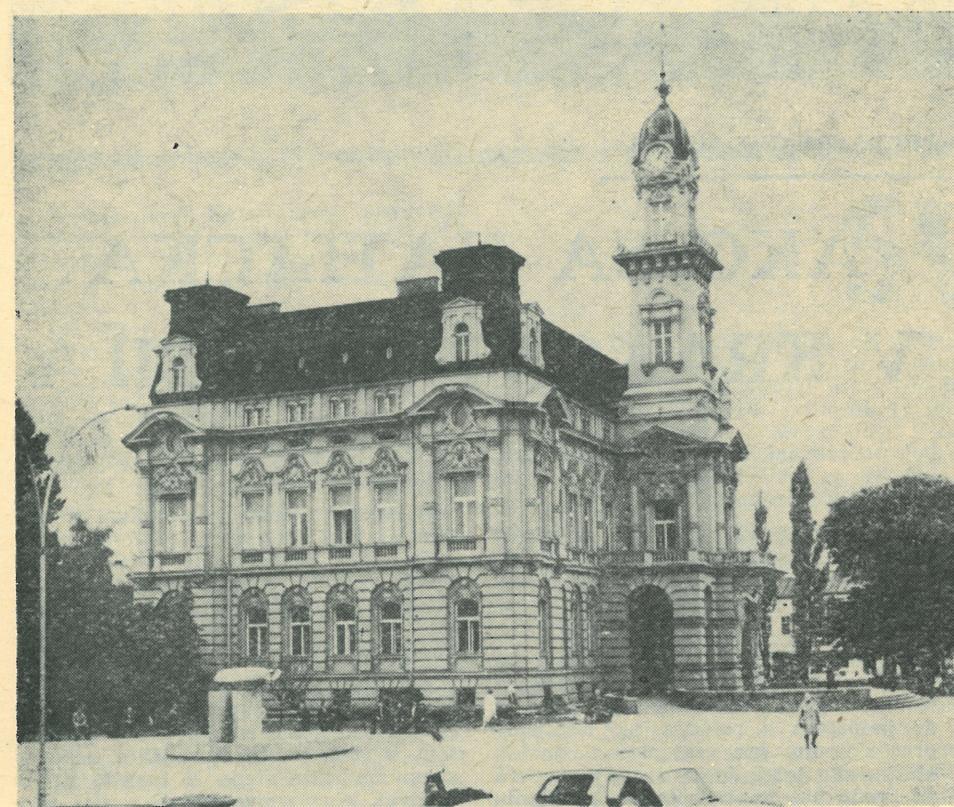
I tak, hľa, po Hatiačke ostalo iba pári slov, čo kde-kto aj teraz vyhŕkne zo seba, keď márne hľadá stratenú vec:

„Zhynula ako Hatiačka...“

ANTON HABOVŠTIAK

Veľký záujem návštěvníkov v Nowosączskom regionálnom múzeu vzbudzujú ikony z ťemkovskej oblasti, ako aj expozícia starej ľudovej drevorezby. Na snímke fragment výstavnej siene s ikonami.

Rada v Nowym Sączu

STÁVA SA AJ TAKTO...

PRÁCE A PSYCHIKA. Čím je práce zajímavější, tím je méně případů deprese a psychoneuroz. K takovému závěru došli američtí vědci, kteří vyšetřili reprezentační skupiny pracujících 23 různých povolání. Zjistili, že čím jednodušší činnosti člověk vykonává, čím méně duševního napětí vyvolává jeho práce, tím častěji se vyskytují depresivní stavby. Práce člověka by měla být v souladu s jeho schopnostmi a možnostmi, jinak vystupují psychické stavby, které se mohou postupem doby vyvinout ve vážnou psychoneurozu.

Kolik může stát oběd v exkluzívni pařížské restauraci bez připsání k účtu dat narození hostů? Nedávno za oběd v restauraci „Chez Denis“ zaplatili dva

belgičtí průmyslníci 17 600 franků, to je asi 4000 dolarů.

Co všechno jedli a pili? Nejdříve kaviár, pak polévky, medailonky z jater, jazyků a lanýžů, ústřice, humry, ryby, divoké ptactvo. K tomu patřičná vína nejlepších značek a ročníků.

Oběd připravovalo pět kuchařů. Určitě nejdražší byly nápoje, jichž bylo vypito hodně, od šampaňského Contesse Marie de France Cuvée Denis 1966, přes bílá a červená vína až po madeiru z roku 1835, calvados ročník 1865 a výborný koňak. Hosty obsluhovali tři číšníci, nevíme, jak dlouho oběd trval, jenom to je známo, že hosté nesnědli všechna podávaná jídla, pouze je ochutnávali.

POTÍŽ S HYMNAMI. V některých zemích byly změněny ná-

rodní hymny. Např. řadu let švýcarská hymna byla složena podle anglické hymny. Nikdo neví proč, ale federalizovaní Švýcaři ji zpívali až do té doby, kdy si někdo všiml, že jedna sloka je nelogická. Hovoří se v ní o chvále švýcarského vojína, který je šťasten „i když umírá“. Proč by měl umírat? Vždy v obou světových válkách bylo Švýcarsko neutrálne! Proto před 14 lety byla Švýcarům experimentálně předložena nová hymna, „Švýcarský žalm“, s poněkud nabublými a staromódními slovy; byl napsán v XIX. století neznámým mnichem. Tato hymna je nyní aktuální, ale již se ozývají v parlamentě hlasy, že je příliš náboženská.

Rasistický režim Iana Smitha vzal hudbu pro svou novou hymnu ze zakončení IX. symfonie L. van Beethovena se slovy F. Schillera. Rodézská vláda však zavrhl Shillerův text, protože se

v něm příliš mnoho hovoří o svobodě a na dodatek o bratrství národu.

MEZI VLKY. Jane Dursayová, americká socioložka se rozhodla, že napiše knihu pro děti, která bude svého druhu vědeckou příručkou o vztazích mezi lidmi v USA. Kniha měla mít titul „Miluj svého bližního“. Po sebrání obsáhlého materiálu, což jí trvalo pět let, Jane Dursayová upustila od napsání knihy a prohlásila v televizi, že na základě shromážděného materiálu by musela napsat knihu „Život mezi vlky“.

AUTOMOBILY ZA... ZÁCHO-
DOVÉ MÍSY. Riadiťstvo automobilového koncernu Ford podpísalo exportní zmluvu na predaj do Uruguaja 500 automobilov Ford-Escort.

Za autá sa bude platiť tisícami... záchodových mís. Koncern

Vstúpili sme do druhého päťročia, ktoré rozhodne o dosiahnutí novej etapy rozvoja v desaťročí 1970—1980. Program pôsobnosti pre toto päťročie, formulovaný VII. zjazdom strany, prinesie ďalšie výdatne zlepšenie našich životných a pracovných podmienok. Jeho splnenie závisí od iniciatívy, aktivity a solidnej práce nás všetkých a vyžaduje si náležité fungovanie miestnych administratívnych orgánov a účinné riadenie procesov spoľočensko-hospodárskeho rozvoja vyplývajúcich z celostátného plánu, ako aj potrieb vojvodstiev.

Spája sa s tým upevnenie integrácie vojvodstiev na jednotné zemepisno-hospodárske celky a upevnenie úlohy gmin a miest, ktoré v súvislosti s rozšírením právomoci sa stali kvalitatívne novými orgánmi miestnej moci, najbližšími občanom.

V zavádzaní tohto procesu do života v najbližších rokoch, neobvykle dôležitú úlohu majú splniť poslanci nášho najvyššieho zákonodarného a kontrolného orgánu — Sejmu PĽR a členovia 49 vojvodských národných výborov utvorených v dôsledku minuloročnej reformy územnej administratívy, ktorých zvolíme 21. marca. Patrí k nim Nowosączské vojvodstvo na juhu Poľska.

Toto vojvodstvo sa rozprestiera na ploche 5,7 tis. štvor., km, zaberá teda 1,8 perc. povrchu Poľska a zoskupuje 14 miest, 53 gminy, ako aj 600 000 obyvateľov, čiže 1,7 perc. obyvateľstva krajiny. 186 000 osôb býva v mestách, na vidieku — 414 000. Vyše polovicu obyvateľstva vojvodstva tvoria mladí ľudia — do 30 rokov.

Skoro 50 000 obyvateľov vojvodstva pracuje v priemysle, ktorý sa nachádza hlavne v Gorliciach, Nowym Sączu a Nowym Targu a v tejto päťročnici bude modernizovaný a rozširovaný. Nachádza sa tu obuvnícky kombinát, továrne na výrobu vrtaciech a banských strojov, uhlíkových elektród, izolačných materiálov, opravárske závody železničného parku, výrobňa lyží, drevársky, ovocinársko-zeleninársky, domácky a řudovoumelecky priemysel, faží sa a rafinuje naftu.

Z polnohospodárstva žije ok. 44 perc. obyvateľstva vojvodstva. Sú tu tuny veľké ovocné záhrady a rozvinutý chov. Vojvodstvo je sebestačné v produkcii ovocia, zeleniny a mlieka. Pribúda kŕmnych ošpaniacov a hydin. Avšak naďalej existujú značné rezervy v chove dobytka a oviec, najmä v horských oblastiach, v tom aj na Spiši a Orave.

Skutočným priemyslom Nowosączského vojvodstva je turistika. Rok-ročne sem prichádza po zdravie a odpočinok do mnohých sanatórií, hotelov, zotavovní a rekreačných obcí vyše 15 miliónov hostov z domova a z cudziny. Najčastejšie prichádzajú do Tatier a Pienin, do Beskydov a k malebnému umelému jazeru Rožnovskej priehrady. O niekoľko najbližších rokoch budú prichádzať aj k veľkému jazeru, ktoré vznikne po vybudovaní priehrady v krásnej oblasti Nedeckého zámku. Zatiaľ však ešte prilis málo turistov prichádzajú do čarovných a zaujímavých, ale zatiaľ turistické neveľmi známych oblastí Spiša a Oravy.

Prihliadajúc k špecifiké nového vojvodstva, nowosączské orgány vysunuli na prvé miesto v tejto päťročnici rozvoj turistiky, ako vedúceho odvetvia hospodárstva. Táto nová koncepcia turistického rozvoja vojvodstva kladie úlohy organizácie lepšieho využitia existujúcej kúpeľno-liečebnej a turisticko-rekreačnej zá-

POZNÁVAME NOWOĄCZ

SÚČASNOS

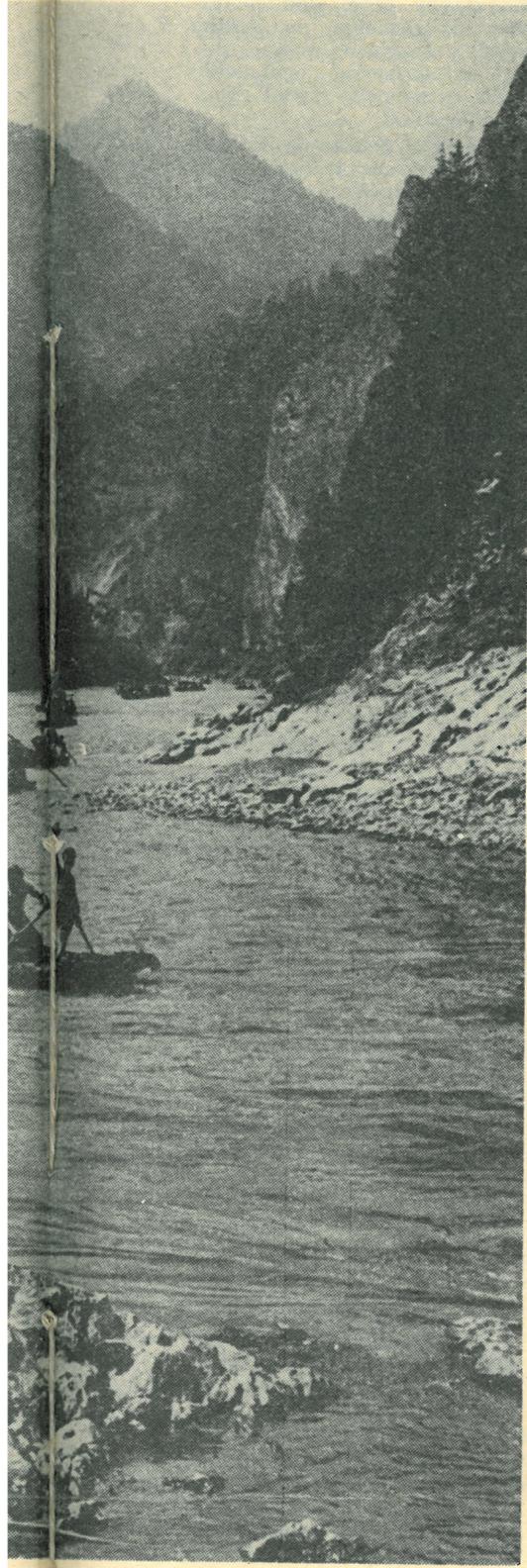
Konvoj pltníkov na riu

Ford sa totiž usiluje za každú cenu predaj zásoby automobilov a v honbe za zákazníkmi pristal dokonca na takéto podmienky transakcie.

Na základe iných zmlúv firma dodala automobily 500 000 sandenických azalieiek a dávky malinového džemu.

Pornografický film zárukou manželského šťastia? Štetienskí colnici našli naposledy v batožine istého vážneho občana, ktorého sa vrácal z jedného škandinávského štátu, 24 pornografických filmov. Samozrejme, že mu ich zhabali. O niekoľko dní, keď sa „turista“ vrátil domov, na adresu štetienského colného úradu prišiel list, ktorý napísala jeho manželka, ospravedlňujúca kup staršieho pána. Manželku tvrdila, že manžel kúpil film preto, keďže jej chce dokázať svoju mužnosť, k čomu sa musí pomocou takýchto filmov... p

OSTAMY

na Lunajci. Foto: archív

kladne a jej ďalšej systematickej a komplexnej výstavby. Pripomeňme, že nowosáčská predjazdová konferencia PZRS uznala za dôležitú úlohu do budúcnosti náležité využitie prírodných zásob a rovnomernejšie rozloženie turistického ruchu na území celého vojvodstva.

Nowosáčské vojvodstvo zdedilo a ďalej rozvíja bohaté tradicie kultúrneho hnutia a ľudovej tvorivosti. Širokú pôsobnosť tuna rozvíja vyše 900 kultúrnych stredísk, 34 múzeá a pamiatkové izby, mnoho folklórnych súborov a ľudových kapiel. Existujú tri etnografické parky, skanzeny, sú početné mimoriadne hodnotné pamiatky architektúry a ľudovej umeleckej tvorivosti. Pôsobia mnohí ľudoví umelci, spisovatelia, rezbári, a maliari.

Zivú pôsobnosť vyvíjajú existujúce spoločensko-kultúrne organizácie. Medzi nimi 30 miestnych skupín Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, ktoré zoskupujú 2 900 členov spomedzi slovenského obyvateľstva žijúceho vo 27 obciach Oravy a Spiša. Miestne skupiny majú vlastné klubovne, knižnice, folklórne súbory, ľudové kapely, ochotnícke divadelné krúžky a vyvíjajú rôzne formy činnosti prispievajúc k obohateniu kultúrnych výsledkov svojich oblastí a celého vojvodstva. Na základných školách na Orave, Spiši a na lúčku v Jablonke Oravskej sa slovenská mládež učí slovenský jazyk. Sú podmienky pre rozvoj vyučovania tohto jazyka. Aj nás časopis má tuna tisice svojich čitateľov, o čom najlepšie svedčí to, že skoro štyri tisice stálych predplatiteľov ma Život na Spiši a Orave.

Známa je aktívna angažovanosť tunajšieho slovenského obyvateľstva vo všetkých spoločenských práciach a jeho občiansky postoj k realizácii spoločensko-hospodárskych úloh a všetkých iných podujatí v obciach a gminách. Novým prejavom vlastenecktvra členov KSČaS, krajjanov na Orave a Spiši, ako aj v Zelove a Kucove, bude nepochybne všeobecne hlasovanie na kandidátov Frontu národnej jednoty vo voľbach 21. marca t.r. Je to posudok, ktorý vyplýva z mnohých výpovedí členov a činiteľov Spoločnosti a z diskusie na poslednom pléne ÚV KSČaS, o čom píšeme na inom mieste.

Hlavným strediskom Nowosáčského vojvodstva a sídlom jeho vojvodských orgánov je Nowy Sącz — predtým okresné mesto, ktoré si na svoj vojvodský postup zaslúžilo viac ako ktorokoľvek iné. Nowy Sącz sa rozprestiera nad malebnou stuhou Dunajca pri ústí riečky Kamienica, v centre oddávnej osídlenej Sąčskej kotliny. Jeho začiatky siahajú do roku 1292, keď z trhovej osady Kamienica patriacej kakovským biskupom sa zmenil na mesto, dôležité stredisko obchodu, remesla a umenia. Hoci dnes vyzerá inakšie, v priebehu svojich bohatých dejín neraz súperil s Krakovom a významne sa zapísal do dejín Poľska. Tadiaľ viedli najstaršie obchodné cesty zo severu na juh, tuna vznikali slávne diela majstra Jakuba. Práve v tomto meste sa rozvíjali úzke umelecké zväzky Poľska so slovenskými mestami. V jeho novších dejinách sa tu rodilo pokrovské hnutie poľských učiteľov, dramatická spoločnosť a od začiatku nášho storočia sa rozvíjalo dôležité stredisko poľského robotníckeho hnutia.

K dejinám Nowego Sącza, jeho zväzkom so Slovenskom a k novým podmienkam, v ktorých sa mesto ocitlo, sa vrátime v ďalšej kapitole nášho putovania po Nowosáčskom vojvodstve.

ADAM CHALUPEC

trične pripraviť. Teda manželské šťastie si vyžaduje, podľa nej, aby mu filmy vrátili.

KÔN POSTRČIL MAJITEĽA POD AUTOMOBIL. Jerzy B. řeňák z obce Puchały Stare (Bielskostocké vojvodstvo), viedol koňa ulicou v Bransku. V istom momente ho predbiehal automobil značky Jelcz. Vo chvíli, keď auto prechádzalo okolo roľníka, splašený kôň naraz postrčil človeka pod zadné kolesá automobilu. Jerzy B. zahynul na mieste. (zt)

SRNEC A SRŠNE. Členovia polovníckej spoločnosti sa uzhodli, že stav srnej zveri dovoluje, aby si tento rok každý člen streli srnca. Sezóna sa chýlia ku koncu a Fero srnca ešte nesstreli. Aby sa spravidlivosti vyhovelo, najstarší spoločník Julo sa obetoval a vybral sa s Ferom na lúku. Keď došli na miesto,

dohodli sa, že Fero vyjde hore na pláňku, kým Julo si mal sadnúť do šuminy na konci lúky a počkať si na nejakú lišičku. No Julo ešte nestihol dôjsť k šumine, už počul Fera volať o pomoc. Julo sa teda vrátil a neveril svojim očiam: Fero pobehuje po lúke a striedavo sa hádza o zem... „Co si sa zbláznil?“ zakriačal naňho. Nato mu Fero celý udýchaný vyrozprával, ako sa na pláňku usilašil, zapálil si cigaretu a dymom vyplašil z hniezda sršne. Zoskočil zo stromu, ale sršne ho prenasledovali, preto sa hádzal o zem v domienke, že ho sršne preletia. Aj sa mu to podarilo, nebolo ani treba volať lekára. Po zažehnanom nebezpečenstve si udýchaní spokojne sašli do trávy a... Vtom sa očakávaný srnec predsa len objavil a sklamánym polovníkom, ktorý sa spomätl, zaštekal na pozdrav.

ROZTRŽITÝ. Po dlhšom uvažovaní sa priateľ konečne rozhod-

dol kúpiť si auto. Bolo to v strede týždňa. Keďže povolením bol šofér, nebolo preň auto nijakou zvláštnosťou. S novým autom je však kopa vybavovačiek, preto nie div, že mu to zabralo veľa času. Keď už mal všetko okolo auta vybavené, využil svoju prítomnosť v meste aj na iné záležitosti. V zamyslení a rozličných starostiah prišiel automaticky na autobusovú stanicu a domov do Šiaha sa dovezol autobusom. Žena a deti ho doma hneď privítali a vybehlí von pozrieť sa, aké číslo dostalo ich nové auto — ale vtom sa môj priateľ chytal za hlavu: auto totiž nechal zaparkované v Leviciach pred VB.

Tak zvaný průměrný Američan nevychází po soumraku z domu, dvere svého bytu zamýká na solidní zámky a zástrčky a neznámé nebo neohlásené hosty

Novotargské závody kožiariskeho priemyslu. Teplé čižmičky vyrábané v tomto kombináte z francúzskej látky pripomínajúcej tuleníu kožu, sa stali senzáciou terajšej zimnej sezóny.

Nielen Zakopané je zatlačené — taktiež v Krynici čoraz ďažšie najst volné miesto pod zástavbu. Nebolo by teda zahodno začať s turistickou výstavbou na Spiši a Orave?

Foto: CAF

tvrdě odmítá. To vše je sebeobrana pred četnými útoky, vloženiami a také vraždami.

Proto také obchod nabízí celou řadu nejrůznějších bezpečnostních zařízení pro byty. Poslední novinkou je magnetofon na fotobuňku namontovanou na dveře, která zapne aparát a z magnetofonového pásku zní hlasitě nahráni „rodinné scény“. Např. hlas manželky, která varuje muže před větřelem za dveřmi, klapnutí nabíjené zbraně, hlasitě štěkání zlého psa atd.

Koszaliná „Centrala Rybna“ koupila určité množství konzerv s ústřicemi. Nazývají se „Abbas Muslor“ a byly vyrobeny v Dánsku. První ochutnávali importované ústřice členové ředitelství podniku. Při ochutnávání si jeden z nich málem vylomil Zub ... na nejpravdivější perle, která byla v ústřici.

Neobvyklá příhoda se přihodila britskému policistovi Jimovi Allenovi. Když řídil provoz za bouřky na mostě v Warringtonu, blesk uderil do jeho helmy. Kromě šoku a bolesti hlavy se mu nenestalo.

V Paříži vznikl nový umělecký směr, který ještě nemá název a jehož cílem je ukázat zvířata jako stroje. Reprezentuje ho Francois Lalanne, autor divných kompozicí z plechu, umělých hmot a papíroviny. Zvířata — stroje mají současně sloužit jako předměty užitné, např. skříňky, boky, schránky atd. Prozatím Lalanne nikterak neuspěl a jeho „užitné umění“ se líbí pouze snobům.

MOJE DOJMY
Z BARDEJOVSKÝCH
KÚPEĽOV

Milá redakcia Život,

touto cestou chcem srdečne poďakovať Odboru pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej, že som mohol ísť do Bardejovských kúpeľov na liečenie. V tomto krásnom prostredí som sa cítil veľmi dobre po každej stránke. Okolie kúpeľov je tak krásne, ako keby si ho príroda zvlášť zvolila pre Slovensko. Krásne hory, stromovie a potôčiky, keď sa človek na ne pozera zdá sa mu, že sa usmievajú a s otvoreným náručím chcú

Milovaná redakcia!
posielam Vám srdečný pozdrav z Bardejova

ZÁPISY NA SLOVENCINU

Kuratórium osvety a výchovy Vojvodského úradu v Nowom Sączi oznámilo listom zo dňa 3. februára 1976, že zápisu na vyučovanie slovenského jazyka ako predmetu v školskom roku 1976/77 sa budú konať do dňa 15. mája t.r. Zápisu sa týkajú iba žiaci, ktorí sa začnú učiť tento jazyk po prvý raz. Ostatní žiaci, ktorí už navštěvovali hodiny slovenčiny v predchádzajúcich rokoch, sa nemusia zapisovať.

Zápisu do prvých tried v školách so slovenským vyučovacím jazykom sa konajú podľa všeobecne priatých zásad, ktoré platia pre všetky základné školy v Poľsku.

historická časť kúpeľov s liečebným domom a administratívou budovou, ktorá sa volá Astoria. V kolonáde, ktorá bola odovzdaná do užívania 6.5. 1972, sú sústredené liečivé minerálne prameňe: Hlavny prameň, Lekársky prameň, Kolonádny prameň a prameň Herkules, Alžbeta, Klára, Napoleon a Anna.

V Bardejovských kúpeľoch sa liečia choroby tráviaceho ústrojenstva, vredež žaludka a dvanásťnika, choroby žlčníka, pečene a čierv, ako aj cukrovka, tučnotá, poruchy krvného obehu, nešpecifické choroby dýchacích ciest a pod.

V kúpeľoch sa nachádza prírodné Múzeum ľudovej architektúry. Sú to starobylé drevené budovy s dobovým náradím, o.i. drevnený kostolík vybudovaný v r. 1706 a dovezený aj s ostatnými budovami z Horného Šariša. Do tohto múzea budú aj ďalej dovážať pamiatkové budovy.

keby mala 18 rokov. Rozvoj kúpeľov sa začína niekedy v polovici 18. stor. Chýr o liečebných účinkoch tamojších prameňov sa rýchlo rozšíril nielen po vtedajšom Uhorsku, ale aj ďalej za hranicami o.i. v Poľsku. V Bardejove sa liečila nielen šachta, ale aj vysokí hodnostári, jeden z polských kráľov, ktorí vraj bol nemocný štyri roky a tu sa vylečil za štyri týždne. V lete roku 1809 bola tuna na liečenie aj druhá manželká cisára Napoleona I. Mária Lujza a v roku 1821 ruský cár Alexander. V Bardejove sa liečil aj turecký šach so svojim haremom a mnohí milionári zo zahraničia. Samozrejme vtedajšej dobe sa tu roľníci a robotníci na liečenie nedostali. (O Bardejove a tamojších kúpeľoch sme písali v Živote č. 6/1973).

Po druhej svetovej vojne kúpele poštátnili a teraz sa v nich liečia pracujúci, robotníci a rolníci, medzi ktorých patrí aj ja. Počas môjho pobytu v Bardejove boli tuna nielen ľudia z Československa, ale aj z Maďarska, ľudia všetkých povolani. Pri stole som napr. sedel s jednou hlavnou účtovníčkou z Nitry, s predsedom JRD a s príslušníkom SNB z Prahy. Všetci sme sa cítili veľmi dobre, boli sme k sebe družní a kamártiski. Bolo by dobre keby taká rovnosť a dobré medziľudske vzťahy vládli aj u nás. Dnes do kúpeľov môže prísť každý, kto to potrebuje a nielen vyvolení, to sú práve vymoženosť socializmu.

Napísal som vám iba to, čo bolo pre mňa najzaujímavejšie. Veľmi sa teším a som vám za to veľmi povďačený, že som sa mohol dostať do Bardejovských kúpeľov. Vrátil som sa zdravý, aj som príbral — keď som odchádzal na liečenie väzil som 69 kg a po návrate 72,5 kg. Mám takú chut' k jedlu, ako keby som mal 30 rokov.

Srdce vás zdravím.

JAN KOVALIK

každého prituliť do svojho čistého srdca. V kúpeľoch je veľa liečebných domov tak krásnych, ako keby krásou zapolili medzi sebou. Ani nemožno povedať, ktorý je najkrajší, sú tak rôzne a tak obdivuhodné. Podľa mňa je to nádherné a veľké bohatstvo našej starej vlasti. Personál sa skladá zo samých žien, lebo ja osobne som sa nestrelol so žiadnym mužom. Vedúca lekárka, MUDr. Zuzana Mayrová bola k všetkým svojim pacientom veľmi milá a dobrá, a podobne aj ostatní pracovníci, zdravotné sestry, úradníčky, upratovačky a kuchynský personál. Jedným slovom nikde v živote som sa tak dobre necítil ako v Štátnych bardejovských kúpeľoch.

Na liečení som bol od 2. do 21. decembra 1975. Obdivoval som mimoriadnu čistotu tak v jednotlivých budovách, ako aj v ich okolí. Liečebné domy, o ktorých som už spomíнал, majú svoje mená, tak aspoň niektoré spomeniem. Ako prvý je to liečebný dom Minerál. Je to krásna novostavba. Ďalej sa nachádza

Býval som v liečebnom dome Alžbeta (na snímke je krížik nad oblokom izby, v ktorej som býval), pred ktorým stojí bronzová socha cisárovnej Alžbety.

Vo voľných chvíľach som chodil na prechádzky krásnymi chodničkami a všetko som si všimal. Raz som na prechádzke stretol jedného muža, ktorý ma pozdravil a späť sa mi odkiaľ som. Odvetil som, že z Hornej Oravy a on mi povedal, že býva ďaleko kúpeľov. Potom som mu povedal, že sa mi v Bardejove veľmi páčí, že je tu pre mňa všetko zaujímavé, lenže v kúpeľoch nemajú žiadne brožury o ich dejinách, že sa im minuli a nové ešte nedostali. Požiadal som teda tohto náhodne poznámeho muža, aby mi porozprával o Bardejovských kúpeľoch a ich dejinách. Povedal, že si presne všetky dátumy nepamäta, ale vie, že v roku 1895 sa tuna liečila cisárovna Alžbeta, manželka cisára Františka Jozefa I. Mala už vtedy 68 rokov a keď sa vylečila vraj povedala, že sa cíti tak, ako

Výstavba domu v minulosti patrila k väzonym problémom rodiny; zvlášť boli starosti so získaním stavebných materiálov. Nebolo možnosť ísť do drúzstevného skladov GS a kúpiť potrebný materiál, ako sa to dnes robí. Ale pozrite sa, ako si to zariadovali naši predchodcovia.

Ak mladá dvojica po svadbe, ktorá spravidla trvala tri dni, nemala zaistené trvalé bývanie v dome u svojich rodičov, musela sa starať o výstavbu nového domu a celého gazdovského príslušenstva. Nerobila to pravda všetko sama, ale za pomoc svojich rodičov a príbuzných. Platilo takmer zákonné: jedna rodina, jeden dom, jeden dvor. A len jeden či dva prípady boli

pálenie tehál, ale musel sa vyznať aj v predpovedaní počasia. Musel vedieť odhadnúť, že aspoň desať dní od začatia stavby vypáľovacie pec bude pekné počasie, aby nedošlo k zmoknutiu tehál alebo k nadmernemu ochladzovaniu počas vypáľovania alebo k poškodeniu vápna. Potom majster po starostlivom pozorovaní oblohy sa občas na ňu díval cez dno prevráteného pohárika, to kvôli „vedeckosti“, a potom neomyle stanobil deň začatia stavby pece. Budúci stavitel sa rozbehol po dedine prosil o bezplatnú pomoc, alebo za príslušné ochladenie hrdla to za neho urobil obecný bubeník.

V určený deň sa poschádzali občania po jednom i po dvoch z jedného domu. Chlapí — odborníci vkopali do zeme stĺpy zvané „sochy“ a začali najprv ukladať vápencové kamene pekne do klenby. Potom ukladali tehly podľa osvedčeného spôsobu, až bola vypáľovacia pec hotová. Ženy a mládež sa postavili pekne do radov a podávali tehly z ruky do ruky a fungovalo to ako dobre zabetaný dopravný pás. Práca bola dobre organizovaná a za pol dňa bola pec postavená.

Potom majster ešte skontroloval uloženie pece, naložil drevo do pece a podpálil raždím. Pec potom pomaly vypáľovali vo dne v noci cez celý týždeň, drevo postupne prikladali a dbali, aby v nej bola udržovaná príbližne rovnometrázna teplota.

Keď pec vychladla opäť príšli dobrovoľníci z dediny a začali rozoberať pec a tehly odvážali na vozoch do dediny na miesto stavby. Iná skupina sa zaoberala odvozom vypáleného vápna a jeho hasením.

Neboli zriedkavé prípady, že súčasne začali aj so stavbou domu. Vykopali pivnicu a pod uhly základov položili žeravé uhlie, rozličné rastliny, svätenú vodu a kovový peniaz. Peniaze dávali preto, aby sa domu „držali“, horúce uhlie — aby bolo v dome teplo, svätenú vodu — aby bolo v dome požehnanie a aby bol chránený pred nešťastím. Pri obnovovaní domov sa aj teraz nachádzajú staré mince pod základmi domov.

Keď vytiahli múry, na východný roh položili krásne pierko skropené vápnom a rozličné kvetiny. Nesmel prítom chýbať červený kvietok, lebo označoval pálenku.

Potom tesári nakresli bryvná a postavili strechu pevnej konštrukcie, ktorú ani sneh nepreholil ani vietor neodniesol. Keď postavili dve krovky položili tesári hore pierko s červenými kvetmi.

Po dokončení domu urobili šťastnú novomajiteľa celobecnú zábavu, vstup zdarma (ako by aj nie, keď celá obec pomáhal), aby sa ešte „dlážka pekne vychladila“. Nebolo to sice tak potrebné, lebo ešte predtým stolári dlážku pekne vyrobili, ale čo robiť, keď zvyk tak káže. A keď sa tak nestalo, bolo by reči v dedine, a mohlo by sa nedariť v novom dome.

No dnes už, žiaľ niektoré zvyky zanikajú, dobre je ešte niečo spomenúť.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

Záber z privarovskej ulice Foto: A.A.

S OPTIMIZMOM DO BUDÚCOSTI

S príchodom nového roku každý z nás očakáva lepší zajtrajšok, lepšiu budúkosť. My, poľskí občania slovenskej a českej národnosti, keď bielanujeme naše výsledky môžeme si s hrdostou povedať, že sme dosiahli úspechy v krajanskej práci. Skoro v každej miestnej skupine Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku existuje klubovňa, v ktorej je denná tlač, poľská, slovenská a česká. V klubovňach sú televízory, o ktorých sa nám, starším, všakedy iba snívalo.

Teraz, keď VII. zjazd Poľskej zjednotenej robotníckej strany vytýčil smernice ďalšieho rozvoja pre celú krajinu, aj členovia našej krajanskej organizácie sa podieľajú na ich realizácii. My, krajania, prispievame svoju prácou k úspechom dosiahnutým v našich bydliskách a tento príspevok je viditeľný. V novembri minulého roka naša tradičná porada dopisovateľov Života sa konala v kultúrnom dome v Krempachoch, na stavbe ktorého sa veľmi výdatne podieľali naši krajania z miestnej skupiny KSČaS. Veru Krempašaniam sa majú čím pochváliť. Spoločná práca prináša výsledky.

Sľubne sa vyvíja aj naša kultúrna pôsobnosť, pestovanie našich tradícii, folklór. Ako vieme naše krajanské súbory rok-ročne vystupujú doma a v Československu. Pre mladých krajanov je to odmena za ich nezistnú prácu a usilovnosť. Máme všetky predpoklady, aby sme v našom krajanskom hnutí široko rozvíjali kultúrno-osvetovú a organizačnú prácu. Podotknime však, že v našej krajanskej pôsobnosti máme ešte veľa otázok, nad ktorými sa treba zamyslieť, ktorá treba zlepšiť. Zdôrazňujem, že pre dôvetykym od nás samých záleží, ako tieto otázky budeme riešiť, ako splníme všetky úlohy, ktoré pred nami stoja. Na Spiši a Orave máme v každej obci členov KSČaS, preto som si istý, že keď sa všetci spoločne dáme do práce, môžeme dosiahnuť ešte lepšie výsledky ako minulý rok.

ANTON PIVOVARČÍK

ZELOV

Dne 18. ledna 1976 se v sále biografu „Lotos“ konala členská schúze Obecného družstva „Samopomoc Chlopska“. Schúzi zahájil predseda družstva Franciszek Antoszczyk, predsedal jí Józef Pieczynka, člen dohlížecího výboru a zapisovateľkou bola Jadwiga Galuszka.

Predseda družstva predložil shromáždeným členom zprávu a návrh činnosti na letošný rok a dalej informoval o realizaci návrhov minulé členské schúze a usnesení valného shromáždenia. Zprávu členského výboru predložil predseda výboru Wacław Luścinski. Bylo rozhodnuté, že valné shromáždení se bude konat v kvetnu t.r. Po diskusi, v níž vystoupila celá řada členů, predložil predseda správní rady Družstevní banke v Zelově Stefan Cybulka zprávu o činnosti banky, nastínil podmínky prijímáni dalších členov do družstva a odpovedal na dotazy z řad členů. Po schúzi byl promítaný širokoúhlý americký film „Charley Varick“, ktorý kou-

pil výbor Obecného družstva „Samopomoc Chlopska“.

Usnesením Mestského a obecného národného výboru v Zelově bolo utvorené pět stálych komisi:

1. komise pro hospodársky rozvoj a miestni hospodárstvo (16 členov);
2. komise pro zásobovanie zemědělské výrobky a služby (19 členov, mj. predsedu

OV KSČaS v Zelově Jan Novák);

3. výchovná, osvetová a kulturní komise (18 členov);
4. zdravotní a sociální komise a komise pro ochranu životního prostředí (19 členov);
5. komise pro veřejný pořádek a dodržování nařízení (18 členov, mj. tajemník OV KSČaS Wacław Luścinski).

Výše uvedené komise zahájí práci ve městě a obcích od dne povolení.

W.L.

V KULTÚRNUM STREDISKU V ŁOPUSZNEJ

Gazdinky ochutnávajú pripravené jedlá. Snímka E.K.

Kultúrne stredisko v Łopusznej zorganizovalo naposlasy súťaž na najchutnejšie krajové jedlo. Pozvaní hostia si mohli pochutnať na takých jedlách, ako: rebiera v kapuste, krúpy s hrachom, kapustnica, kyslý borč, kalabria, rezance, placky a mnohé iné jedlá, ktoré nemožno objednať v žiadnej reštaurácii.

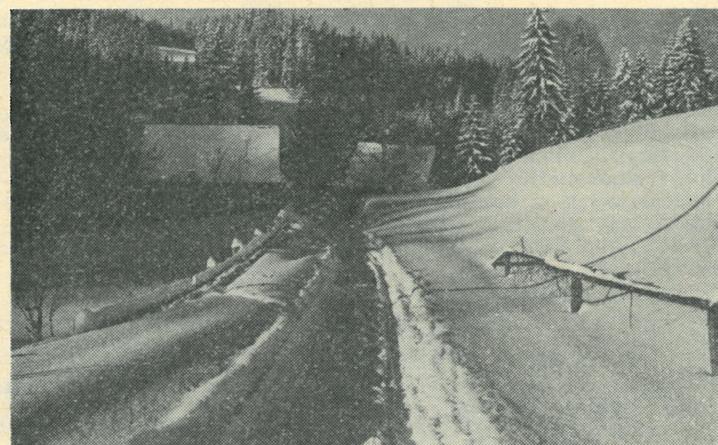
Porota mala hodne fažkosti s rozdelením cien, keďže všetky jedlá boli výborné. Preto rozhodli udeliť rovnocenné odmeny všetkým krúžkom, ktoré sa zúčastnili súťaže, — kuchynský riad a iné potreby pre domácnosť. Okrem toho Vojvodské družstvo potravinárov určilo odmenu pre ten krúžok vidieckych gazdnieck, ktorého jedlo bude v jedálnom lístku našich gas-

tronomických podnikov a bude servírované.

Ešte dobre neskončilo jedno podujatie a už členky krúžku vidieckych gazdnieck sa stretli na tradičných páračkach. Každý rok sa tu pára perie a sú s tým spojené rôzne zvyky. Zatiaľ čo gazdinky párajú perie „na čas“, hrá horalská kapela. Hodno zdôrazniť, že súťaže párania peria sa zúčastňujú gazdinky skoro zo všetkých spišských dediniek, aby získali titul najlepšej. Výborne, spišské gazdinky! Iniciatíva hodna nasledovania, a pre organizátorku podujatia, Mariu Derekovú, riaditeľku kultúrneho strediska v Łopusznej a kandidátiku VNV slová uznania.

EUGENIUSZ
KACZMARCZYK

TOHOROCNÁ ZIMA NA PODHALI ORAVA A SPIŠ POD SNEHOM

Spiš v zimnom rúchu. Snímka E. Kaczmarczyk

Vážne starosti majú obyvatelia najzápadnejších dediniek na Podhale, ktoré sú odrezané od miest. Autobusová doprava nie je v stave zaistiť pravidelnú premávku. Stále snehové zrážky zhoršujú situáciu zo dňa na deň na cestách celého Podhalia. Tažké poveternostné podmienky sú mimoriadne citelné pre obyvateľov Spiša a Oravy, ktorí majú fažkosti s cestovaním do Nového Targu a Zakopa-

ného. Cestné služby robia všetko, aby zaistili dopravu do všetkých obcí, žiaľ stále snehové zrážky spôsobujú, že mnohé obce na Spiši a Orave sú odrezané od sveta. Sú aj znepokojivé hlásenia lesných služieb. Hladná zver prichádza až k domom, čo využívajú pytliaci, ktorí zakladajú osidla a pasce.

EUGENIUSZ
KACZMARCZYK

Recitačnú súťaž v Krempachoch spestril svojim vystúpením mestny husľový súbor KSČaS pod vedením kr. K. Slovika.

Snímka: F. Paciga

KANDIDÁT VNV HOVORÍ JÁN VOJTAŠ

Jedným z kandidátov FNJ do nowosądzského VNV je Ján Vojtas, predseda Miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Jurgove.

Má 27-rokov. Vychodil základnú školu v Jurgove, potom učňovskú školu v Novom Targu a diaľkovo priemyslu — odbor mechanizácie polnohospodárstva v Cieszyne. Istý čas pracoval ako sústržník v Zakopanom a keď jeho podnik sa preorientoval na výrobu pamätkových predmetov z kovoplastiky, zapracoval sa v novom zamestnaní. Zíšlo sa mu to neskôr, keď sa po otcovej smrti vrátil na gázdovstvo v Jurgove.

Vojtasove gázdovstvo má štyri a pol hektára pôdy, ako na jurgovskom chotári kameňastej a roztrúsenej na okolo sto kúskov. Gazduje spolu s matkou s pomocou strýca — Františka. Pestuje ovs a zemiaky, zberajú seno, ale krmív nestačí pre dve kravy, koňa a musí ich dokupovať. Vojtas teda spája gázdovanie s domáckou výrobou, v čom mu pomáhajú skúsenosti s predošlým zamestnaním. Vyrobá veľmi pekné miniatúrne meče, ktoré sa predávajú v pamätkárskych obchodoch s pomenovaním „Szelerbie“.

— Volba za kandidáta FNJ do Vojvodského národného výboru bola pre mňa veľkým prekvapením, — hovorí nám J. Vojtas. Je to pravda, že som činiteľom Spoločnosti, ZSVM a dobrovoľného hasičského zboru, ale som predsa mladým činiteľom a práve preto ma tak prekvapilo návrhnutie na túto zodpovednú funkciu. Som tomu veľmi rád a keď budem do tejto funkcie zvolený, urobím všetko, aby som nesklamal dôveru svojich voličov. Budem sa snažiť pozorne počúvať ich hlasy a návrhy. Budúcnosť ukáže, či sa mi to podarí.

Všetci Jurgovčania veľa urobili pre svoju obec a stále chceme v našej dedinke život meniť na ľahší a lepší. Máme kapelu, folklórne súbory, klubovňu, družstevnú výrobu behúnov, bar a obchod, ktorý vďaka dobrej práci a obratnosti vedúceho Jána Miškoviča je vždy dobre zásobený. Prichádza k nám hodne

ODISIEL OD NÁS

S hlbokým žiaľom oznamujeme, že dňa 13. januára 1975 zomrel kraján

JÁN MAGERA

popredný aktivista a zaslúžilý činiteľ Miestnej skupiny KSČaS v Kracvine a Obvodného výboru na Spiši, spoluzakladateľ Spolku Čechov a Slovákov na Spiši a celostátnnej Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, spoluorganizátor kultúrneho časopisu Život, dlhoročný člen predsedníctva ÚV KSČaS a b. člen Vojvodského národného výboru v Krakove.

Celej rodine vyjadrujeme hlbokú sústrast.

MS v Kacvíne, OV na Spiši,
ÚV KSČaS a redakcia Život

II. PLÉNUM ÚV PZRS

MAXIMÁLNE VYUŽITIE REZERV

Dňa 22. januára t.r. rokovalo vo Varšave II. plénum ÚV PZRS o maximálnom využívaní rezerv pre zlepšenie efektivity hospodárenia. Základným cieľom pôsobnosti v tomto smere je dosiahnuť vo sfére materiálnej výroby kvalitatívne a kvantitatívne vyššiu úroveň a vytvoriť možnosti prekročenia úloh obsiahnutých v spoločensko-hospodárskych plánoch rozvoja krajin, v tom úlohu roku 1976, v rámci materiálnych prostriedkov a finančných nákladov určených pre tento cieľ. Ide predovšetkým o využitie a náležité obhospodárenie všetkých rezerv, ktoré sú v zamestnanosti, technikom, materiálno-surovinovom potenciálne a inde. Podniknutie tejto pôsobnosti v tak širokom rozsahu uznal Ústredný výbor PZRS za dôležitý činiteľ na ceste praktickej realizácie programovej úlohy VII. zjazdu — zaistenia dynamického rozvoja socialistickej spoločnosti, vyššej kvality práce a podmienok života.

Rezervy sú v každej oblasti hospodárskeho a spoločenského života, preto aj smery práce by sa mali vzťahovať na celú oblasť nášho hospodárstva, priemysel, stavebnictvo, dopravu, kómunálne a bytové hospodárenie a okrem toho na obchod a služby, venu, osvetu, zdravotníctvo, jednotky centrálnej a územnej administratívy.

Mimoriadnym významom má využitie rezerv v poľnohospodárstve. Je ich veľa. Predseda Rady ministrov Piotr Jaroszewicz vo svojom prejave poukázal, že vyše 15% celého areálu ornej pôdy v Poľsku prináša o 1/3 nižšiu úrodu ako priemer pre danú bonitnú triedu. Lepšie využívanie tejto pôdy, zvyšenie

jej výnosnosti o 3 — 4 q/ha v prepočítaní na obilie, môže dať dodatočne 1 mil ton zŕna.

Náležité využitie každého hektára pôdy si vyžaduje odovzdanie pôdy zle hospodáriacich užívateľov do rúk dobré hospodáriacich roľníkov. Plénum odporúčalo previesť v gminách patričné posúdenie stavu poľnohospodárskej produkcie a na tomto základe ustáliť úlohy na rok 1976.

Keď sa pozastavime nad uznesením II. pléna a materiálmi z prejavov a diskusie, javí sa nám veľa otázok, ktoré môžeme riešiť sami v gmine, na dedine, na svojom gazdovstve. Teda prvá otázka — rast živočisnej výroby by sa mal opierať o vlastné krmovinové zásoby. Ako zásadu by sme mali prijať, že dovoz obilia z cudziny a predaj krmovín gazdovstvám je doplnením domácich krmovinových zásob a znamená konkrétnu pomoc, ktorú poskytuje štát roľníkom rozvíjajúcim chov.

Odtiaľ teda vyplýva potreba zmien v štruktúre sejby v prospech výnosnejších rastlín (napr. zvyšovanie areálu jačmeňa na úkor žita, zvyšovanie plochy pestovania cukrovéj a plocukrovéj repy, lucerny, kukurice, ďatelin a iných hodnotných krmovinových rastlín, starostlivosť o lúky, aby sa na nich dosiahlo trojnásobný zber sena). Táto rezerva je ešte veľa. Neracionálne konzervovanie a uskladňovanie krmív zapričňuje straty bielkovín a kŕmných hodnôt, ktoré dosahujú až 50 percent. Taká je cena zle urobenej silále, zle sušeného sena, neskoro pokosenej lúky. Tak napr. vypočítali, že znížením strat v zásobach objemových

krmív pripravených na zimu iba o 1%, získeme ekvivalent krmív vo výške 200 000 ton obilia, čo by dovolilo vyprodukovať 30 000 ton mäsa.

Druhá otázka, to je náležité využitie zväčšujúcej sa materiálno-technickej základnej a trvalého majetku, ktorý sa nachádza vo všetkých sektورach poľnohospodárstva a podnikov spolupracujúcich a obsluhujúcich poľnohospodárstvo.

Nevyhnutné je lepšie využitie strojov, najmä traktorov, viazačov sponov, vyorávačov zemiakov a dokonca aj kombajnov, ktoré majú k dispozícii roľnícke krúžky.

Tretia otázka, to je organizačná pôsobnosť zameraná na zlepšenie a zdokonalenie výkupu. V niektorých oblastiach krajiny nedostatočne sieť výkupu mlieka, dobytku a rastlinných výrobkov spôsobuje, že možnosti obhospodárenia týchto surovín nie sú plne využívané. Plénum odporúčalo vypracovať a dôsledne realizovať program zniženia strat tohto druhu, ako aj pozdvihovať kvalitu, svedomitosť obsluhy poľnohospodárskych výrobcov výkupným aparátom, za súčasnej disciplíny dodávok zo strany výrobcov.

J.Z.

Generálnym smerom pôsobnosti, ktorý vytýčili na II. pléne ÚV PZRS, je modernizácia celého výrobného potenciálu, aký má k dispozícii národné hospodárstvo. Teda rezervy, tak materiálové, ako aj výrobné, musíme hľadať okolo seba, na svojich pracoviskách. Ide predsa o veľkú vec.

MAREC

Tento mesiac zem ponorená do zimného spánku sa pomaly prebúdza a plným tempom prebiehajú prípravy k jarným prácam, aby sa všetko urobilo v pravom období. V starom rímskom kalendári bol to prvý mesiac roka a bol zasvätený bohu vojny Marsovi, ktorý pôvodne bol bohom jari a rovnice.

Marec máva premenlivé počasie. Nezrá bývajú v nôm ešte aj fujavice, nezrá sa nečakane spustí dážď, aby sa potom premenil na tažký sneh. Avšak častejšie sa ukazuje slnko, ktoré prináša niekoľko nárojaj pekných dní a s nimi aj čerstvý vzduch, ktorý oproti predchadzajúcemu mesiacu akoby preberal človeka. Vravi sa, že „suchý marec, mokrý máj, bude žito ako haj“. Keď v marci hrnčí, bude rok úrodný. Keď v marci Jozefa dobré počasie, bude v poli úroda, a keď na tento deň s vetrom sneh vyduje, pekné Veľké noči chvíle prorokuje. Koľko je v marci zahmených rán, toľko je v júli letných búrok. Ak kuká v marci kučúčka a okolo 17. krká aj žaba alebo zagága divá hus, vraj čoskoro príde teplé leto. Ale keď marec je zelený, není dobrej úrody. Ak na Kazimíra je pekné počasie, bude vraj úroda zemiakov. Koľko je v marci rosy, toľko je v máji mrazov. Daždivá Popolcová streda sľubuje vraj daždivú jar. Ale keď je na Gregora prach, nie blato, prach ten gazdovi je milý nad zlatom.

Takéto ľudové porekadlá a predpovede počasia, ktoré nazývame ľudové pranostiky, pochádzajú z veľmi dávnej minulosti a podobne ako piesne, zvyky a tradície prechádzali na celom svete z pokolenia na pokolenie. Vznikali na základe dlhodobých pozorovaní a spájajú počasie s úrodou. Obsahujú istú ľudovú múdrost a postreh z pozorovania prírody a prírodných javov, zdedené po našich predkoch. Najváčšimi pozorovateľmi boli roľníci, najviac zviazaní s prírodou, ktorí sa snažili vytvoriť z prírodných javov isté pravidlá, podľa ktorých by sa mohli riadiť. Avšak tieto pranostiky nemožno bráť doslovné podľa kalendárových dátumov, ale len približne. Popri nich sú aj predpovede, ktoré vyplývajú iba z povier a čirej fantázie a nemajú nič spoločné s prírodnými zákonmi. K takýmto nespolahlivým pranostikám patrí napríklad „Katarína na blate, Vianoce na lade“ alebo pranostika o dvanásť dňoch od Štedrého večera po Troch kráľov, ktoré vraj majú zvestovať počasie v budúcich dvanásťich mesiacoch. To iste platí aj o pranostíkach: „Biele Vianoce, zelená Veľká noc“, „Veľký piatok daždivý, robi rok Žižnivý“, „Keď na Veľkú nedelu prší, suchom úrodu poruší“ alebo „Keď na Jakuba (25.7.) sínko svieti, bude tuhá zima“.

(ZOZB. MIŠO)

Úspešne sa rozvíja chov teliat na Spiši a Orave, uskutočňovaný na zásade kontraktácie. Významnú pomoc v tomto chove poskytujú jednotlivé gminy, ktoré roľníkom dovážajú z chovateľských stredísk malé, niekoľkomesačné telatá, určené pre ďalší výkrm. Po jeden až poldruharenčom vykŕmovaní býčky dosahujú vyše 500 kg a sú odvážané do výkupných stredísk v termíne, aký stanoví kontraktačná zmluva. Donedávna najväčšej obľube sa teší býčky červenej a najmä čierno-bielej rasy, ktoré v porovnaní s miestnou tradičnou rasou boli sice náročnejšie v kŕmení, ale zato rýchlejšie príberali na váhe. V poslednom čase sa však čorávia viac rozširuje chov býčkov svetlohnedej farby tzv. „szarolezov“, ktoré dosahujú ešte vyššie váhové prírastky, ako býčky čiernobielej rasy.

Z KALENDÁRA NA – MAREC – BŘEZEN

V dubnu končíme seti jarného obilí, doséváme do náhojet a do žita seradelu, ďale končíme seti hrachu a pelušky.

Podzimní pšenici vláčime bránami; lepe se rozmoží a zakoření. Vláčime také jetele a vojtěšky, čím jsou starší, tím důkladněji.

Když už se půda ohřeje asi na 7°C, vyséváme cukrovku, krmnou řepu a čekanku. Koncem měsíce sázíme brambory. Zasázené pole po sedmi až deseti dnech uvláčíme lehkými bránami, které nepoškodí sadbu a zničí klíčící plevel.

V druhé polovině měsíce sejeme len na nezaplevené pole a koncem měsíce lucerku do dobře pohnuté půdy.

V sadech hnojíme minerální hnojivy.

Brzy na jaře obejdeme pole a prohlédneme ozimy, ktoré mohly pries zimu značne utrpět. Musíme se rozhodnout, a nebude to lehké, zda je zaorat, nebo nechat. Než se rozhodnete, že ozim zaoráte, musíte učinit vše pro jeho záchrannu. I když spätne přezimoval, může při pečlivém oséťování a hnojení dát dobrou úrodu, není-li příliš řídky.

Podmínkou nezaorávání ozimu je minimální počet rostlin na 1 čtvereční metr; závisí na obdělávaní půdy, její kvalitě, odrůdě obilí a předpokládaném stupni zaplevení.

U všech odrůd žita na velmi dobrých pšeničných půdách by mělo být 80 rostlin na 1 čtvereční metr, aby byla naděje na dosti dobrou úrodu. Na žitních půdách dobrých by mělo být 110 — 120 rostlin a na žitních slabých 180 — 190.

U podzimního ječmene minimální počet rostlin na 1 čtvereční metr by měl být 80 na půdách pšeničných, 100 na půdách žitních velmi dobrých a 130 na žitních dobrých.

Rozhodnutí, zda ponechat spätne přezimovanou pšenici, se musí řídit kromě jiného zasetou odrůdou. Všeobecně lze uznat, že minimální počet rostlin na 1 čtvereční metr by neměl být nižší než 90 (Daňskowská Biala, Eka Nowa, Mironowskaja na pšeničných velmi dobrých půdách) a 170 u takových odrůd jak např. Dana, Kutnowianka, Eros, zasetých do dobré žitné půdy.

Na dobře obdělávaných a nezaplevených půdách může zlepšit stav dosévání. Podzimní pšenici můžeme doset jarkou nebo trochu později jarem, ječmenem.

Spatne přezimované motýlokvěté rostliny nutno na jaře uválačet a doset např. perským jetelem nebo inkarnačkou.

Jarní hnojení dusíkem, které je zásadou, u ozimu musí být mnohem intenzívnejší, zvláště u těch, které spätne přezimovaly.

Všeobecnou chybou je příliš opožděné rozhozání dusíkatých hnojiv. Zemědělec tráti příliš mnoho času na rozmýšlení, kolik dusíku má dát na jaře na ozimy a jarky. Strach, že dusíková hnojiva budou smyta, je přehnaný, což bylo prokázano četnými pokusy. Jestliže se nemůžeme rozhoznot, jakou dávkou dusíku hnojit, měli bychom pohnout alespoň 40 kilogramy brzy na jaře a další dávky si pak můžeme promyslet, protože nám zůstane trochu času. Dávka 40 kg vystačí k rozmnožení a lepšemu růstu obilí. Další dávku dusíku můžeme dát na žito koncem dubna, na pozdní pšenici a jarní obilí i do poloviny května.

Brzy pohnout jemnou hnojivou, která potřebuje, podle toho, jaká byla předkultura a hnojení mravou chlévkou, 150 — 250 kg dusíku na hektar.

Motýlokvěté hrubozrnné, např. bobík, zesílíme dávkou dusíku do 50 kg na hektar, zvláště nebyli pod ně zaorána chlévká mrva.

Jarní hnojení fosforem a draslíkem se týká v podstatě jarních rostlin, protože ozimy jsme téměř hnojili na podzim.

Jarní pšenice vyžaduje podle předkultury a kvality ornice 40 — 80 kg fosforu a 50 — 100 kg draslíku. Ječmen (jarní) pohnout asi 70 kg fosforu a 80 — 100 kg draslíku na hektar. Průměrné dávky u ovsy činí 35 — 70 kg na hektar, draslíku 40 — 80 kg.

Na brambory lze většinou doporučit univerzální dávky 60 — 90 kg fosforu a 45 — 180 kg draslíku na hektar.

Fosforová a draslíková hnojiva rozsejeme do půdy pod jarní rostliny u nichž nepočítáme s velkým vymýváním ještě před zimní orbou.

Kyselé půdy musíme vápnit. Vápní neutralizuje sloučeniny, které rostlinám škodí, zvyšuje vstřebávání fosforu a zlepšuje fyzikální vlastnosti půdy. Dávky vápníku nutno určit podle potřeby pěstovaných rostlin, stupně kyselosti půdy a druhu půdy.

Okyselení lehkých půd doprovází nedostatek hořčíku. Proto musíme používat vápní hořčíkové.

Nejvhodnější dobou k vápně je období po sklizni obilí, do strniška nebo podorávky, aby další mechanické obdělávání půdy umožnilo dobré promísení vápnna s ornici. Vápnit můžeme také holá pole, není-li půda příliš mokrá, tedy také na jaře. Nevápníme půdu pod brambory, ale můžeme dát vápní do brázd po okopání brambor.

SD

Z AMOROVEJ LÚCKY

Láska je lúbezný kvet, ale treba odvahu, aby sme si ho sli odtrhli na okraj prieprasti. (Stendhal)

S láskou ubúda čas. S časom ubúda láska. (Ph. Monnier)

Láska všetkému naučí. (Slov. ľud. príslovie).

Láska je ako strom, na ktorém čihá žárlivosť — loupežník. (Sv. Čech)

Když milujeme, šálime nejdřive sebe a potom jiné. (O. Wilde)

TAKÝ JE ZIVOT...

Harry Nun bol štolbom v kráľovských maštaliach Hampton Courtského paláca v Anglicku. Avšak neočakávané ho po 14 rokoch práce prepustili. Prichytili ho totiž na krádeži vreca ovsa, vreca d'ateliny a desiatich bálov sena. Kráľovna neodpustila štolbovi, lebo vyšlo najavo, že krmivá, ktoré kradol v jej maštaliach, predával istému obchodníkovi zeleninou pre jeho celkom nečistokrvné kone.

Do taxíka v Rotterdamu (Holandsko) nasadol istý cestujúci a požiadal vodiča, aby ho zaviezol do Amsterdama, vzdialeného skoro 60 km. Keď taxík prišiel na miesto vysvitlo, že cestujúci nemá peniaze, aby zaplatil za cestu. Nahnevaný vodič zavolal rádiotelefónom niekoľkých svojich kolegov — taxikárov. Zjavili sa okamžite a... úplne vyzliekli cestujúceho, aby týmto spôsobom získali náhradu za cestovné trovy. Naheho cestujúceho pustili „na slobodu“. Avšak d'aleko nezašiel, lebo pred palácom kráľovnej ho zadržala polícia...

VÍS, ŽE...

Pri vykopávkových pracích na staveništi uhlenného revíru

VSETKÝM ŽENÁM K ICH SVIATKU ŽELÁME VEL'Á RADOSTI

A ÚSMEVOM, MNOHO STASTIA V RODINNOM ŽIVOTE

A USPECHOV V PRÁCI

UV KSCAS A REDAKCIA ŽIVOT

ky, tučné ryby a maso, husy, kachny, masné a rybí konzervy, slanečci, veľké sádro, slanina, margarín, smažená jídla a pečená s tukom, masové polévkay. Kromě toho: hráč, fazole, zeli, cibule, keklubny, ředkev, brukev, čoko-láda, tučné krémy, zmrzlina, tučné moučníky, alkohol, zrnková káva. Z koření ne-používame pepř, papriku, hořčici, ocet a hořčičné semínko.

le slávy, povedal jednému mladému skladateľovi:

— Čím viac sa ponárame do umenia, tým viac si vážime diela minulosti. Vo vašom veku som o sebe vravieval „Ja a Mozart“. Po štyridsiatke som to zmenil na „Mozart a ja“ a dnes hovorím celkom ticho „Mozart“.

HUMOR

Nelka vraví priateľke:

— Ja sa vydám z lásky! A ty?

— Keď nenájdem niečo lepšie, tak tiež...

— Obžalovaný, prisahajte, že budete hovoriť len a len pravdu.

— Prisahám.

— A teraz čo môžete povedať na svoju obhajobu?

— Co by som mohol. Za takých podmienok...

ODPOVEDÁME

Moji starí rodičia prednedávnom ukončili 80 rokov a tento rok budú oslavovať 60 výročie svojho manželstva. Čo treba urobiť, aby dostali vyznamenanie za dlhodobé manželské spolunažívanie? — pýta sa Alina R. z Mielca.

Vyznamenania za dlhodobé, vzorné manželské spolunažívanie udelenie Štátnej rady na základe návrhu vojvodského úradu. Prosba v tejto veci treba predložiť na patričnom mestskom alebo obecnom úrade — v bydlisku vašich starých rodičov. Po 50 rokoch manželstva sa oslavuje zlatú, po 60-ročnom manželstve — diamantovú a po 70 rokoch — železnú svadbu. Štátnej rade udeľuje vyznamenanie vzorným manželstvám po spoločnom a dobrom prežití 50 rokov.

★

A.M. Často sa stáva, že pri varení potrebujem octot s menšou koncentráciou ako je v predaji. Akým spôsobom rozriediť oct 10% alebo 6% aby to nebolo „od oka“?

3% oct získame tak, keď do jednej časti 10% octu pridáme dve a 1/3 časti vody. 4% oct — keď pridáme do jednej časti 10% octu polodruha časti vody alebo do jednej časti 6% octu — pol časti vody.

Z domáceho hrnca

Kdo na horkou ženu fouká, ten se o studenou spálí.
(M. Samozwaniec)

Zenám se na mužich většinou líbí to, co muži sami nesnášejí.
(G. Cesborn)

Nezkušenosť dovoluje mladým dělat to, co staří povážují za nemožné.

Francúzsky skladateľ Gound, keď už bol na vrcho-

Skvryň od vína nebo ovocné šťavy z ubrusu po vyprání bez stopy zmizí, pospeme-li je ihned solí.

Maso bude křehké, jestliže je po opláchnutí natřeme trochu líhu nebo vodky. Po 15 minutách se alkohol vypáří a maso bude delikátní.

Duševne či telesne unavená žena nemôže sviežo vyzerať. Tvar si môže osviežiť obkladom odvaru lipového kvetu.

MAREC

Marec dcéram kúpil zopár píšťal,
vtákom padla do oka
obloha — tak najmodrejšie čistá.
Pijú z nej jak z potoka.

Na ježka je ostrihaná tráva,
ešte celkom maličká.
Sinko sa cez oblok preďobáva
ako húsa z vajíčka.

DANIEL HEVIER

VEL'KÝ DEŇ

8. marec v kalendári
už od rána v izbe žiarí,
kvetín celá záplava
voňou lásku rozdáva.

Dnes je u nás veľký deň,
ved' je sviatok všetkých žien!

EVA KOPÚNKOVÁ

VOŇAVÝ LIPOVÝ KVET VYLIEČI ANGÍNU HNED

Bola raz jedna krajina, v ktorej bolo všetko srdiečkové. Hory boli ako veľké zelené srdcia a namiesto slnečníca tam rastli srdečnice. Ludia, ktorí nemali dobré srdce, o tejto krajine nevedeli ani ť, iba motýle poznali cestu knej.

V tej krajine žili víly, ktoré mali najlepšie srdce na svete. Boli krásne ako mesačný svit a voňavé ako jarný vánok. Modráčiky, belásky, babočky aj vidlochosty sem zo všetkých kútov sveta každý deň lietali, lebo víly zo srdiečkovej krajiny vedeli najlepšie maľovať krídla. Farby vytáčali z kvetov a samé dozerali, aby mali všetky stále peknú farbu a aby im vôňu neodvial vietor. Práce mali vyše hľavy, lebo kvetov tam bolo ako maku. Veru neviem, ako by sa dostali krehké víly za nimi až do hôr a do všetkých dolín v krajine, keby ich nevzali na krídla vďačné motýle. Tak si navzájom pomáhali. Víly motylom, aby boli stále pekne vyfarbené a motýle vílom, aby mohli dozrieť na celú krajinu.

Raz v noci, keď už vyfarbili krídla nočným motylom, nemohli víly zaspať. Nie že by neboli po celodennej práci unavené, ale preto, lebo mesiac si zmyslel, že bude na hore vyhľávať. A tak hral, tak pekne hral, že hviezdy sa pochytali za ruky a hojdali sa na oblohu. Nie div, že aj vílam nôžky do tanca bralo. Nedbali, že si srdiečkové topánky skrz-naskrz premočili v studenej rose, nedbali na krehké nôžky. Na svitaní boli už také utancované, že ich mešaný svit musel uložiť do postieľok a poprikrývať perin-

kami z hviezdného prachu. Nevládali si ani pošepnúť „to bola krásna noc!“, lebo v polovici vety zaspali.

Ráno motýle darmo klopali na srdiečkové okná. Vily neotvárali. Zo všetkých strán sa ozývalo iba samé haap-čí! Haap-čí! Aj hhhhhhahapčičččč! Keď vošli motýle do domčeka, takmer zmeraveli. V postieľkach ležali víly s červenými nosmi a opuchnutými očami a vôbec neboli krásne. Zimnica nimi tak lomcovala, že sa báli, aby z nich srdiečka nevytriasla. Nik nevedel, čo sa s vílami porobil, ani víly samé. Iba starý lišaj, ktorý roky lietal pri lampách v ľudských príbytkoch, vedel, čo je vo veci. Hned poslal motýle po liečivý kvet, ktorý vyženie z tela každé prechladnutie. Navarili z neho čaju, zababušili víly do perín a čakali.

Víly pili každý deň lipový čaj, lebo lipa bola ten liečivý kvet, a o niekoľko dní sa už vozili na motylich krídach. Odvtedy dávali pozor a nechodili v premočených topánkach, a nepili studenú rosu, keď boli utancované.

Lenže rozprávka sa ešte nekončí. Víly sa chceli liepe zavdačiť. A viete, čo vymysleli? Každá jej po motylovi poslala zelenú medailu, pravdaže srdiečkovú. Košatá lipa si ich rozvešala na konáre ako listy. Podnes sú tam. Keď neveríte, pozrite sa v lete, aká má lipa listy. Určite srdiečkové! A keď prechladnete, napite sa lipového čaju. Keď pomohol vílam určite pomôže aj vám!

MARTA SURINOVÁ

ZAHÁDAM

TI HÁDKU

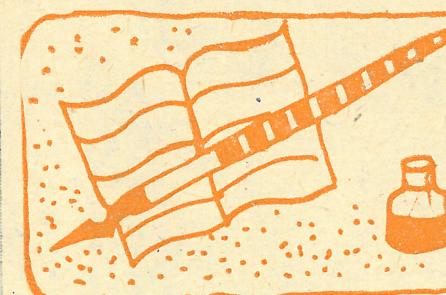
AKÚ?

CELKOM KRÁTKU

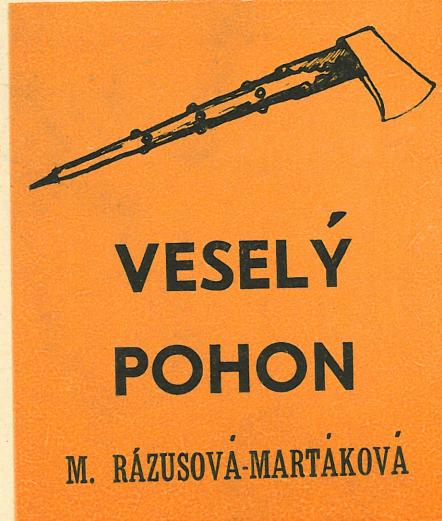
Rastie, rastie od cesty,
kde sa už nič nezmestí,
Rastie, rastie každým dňom,
všetci vravia: Rastie...!

K defom chodia do školy,
poznajú ich v okolí.
Chváli sa ním Juro, Fero,
keď im kúpia nové...!

Môžete v nich robiť kroky
také dlhé ako skoky.
Dokonca i do banky
zavedú vás...!

VESELÝ POHON

M. RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ

Priebehom slávnej porady sa nikto z pánonov liptovských nechváli ani nepýsil — a predsa každá jej podrobnosť sa po Slovensku rozniesla závratou rýchlosťou. Nato veľká hanba padla na zemianske hlavy a na svetský posmech doviedla ich preslávenú odvalu.

Z poddaných, pravdaže, nesmel nik dať škodoradosť najavo. Zato pri kožúbkou a na priadkach si to ľud hojne nahradil. Tam sa pánom na rovás vše taký chechet ozýval, že brvenice pukali a chrbát slamenej strechy sa ježil ešte viac.

Dobre tak panským naťukancom! Ľud sa s potešením kochal v nádhernom číne zbojníckom, podával si ho z úst do úst — a neraz ho i piesňou oslávil. A tak sa za dlhých večerov, pri skromnom bliku smolenky, povesťi rodili. A bolo len spravodlivé, že páni, ktorí nezeman už neboli ani človekom, rovnou od prostého zbojníčka dostali takú priučku. Ľud im ju z hlbky srdca dožičil. No páni ju nijako stráviť nemohli — a len tým viac hľadali spôsob, ako Jánosika polapíť.

Zvolali schôdzu ešte raz, no skôr ako dvere zavreli, jeden druhému potiahli fúzy, obrvy i vlasy, či vraj pravé sú. Veď ešte vždy im behal mráz po chrbte od tej nevolanej návštevy. A len keď všetko našli v poriadku, dohodli sa na novom postepe.

Tentoraz páni s istotou verili v dobrý výsledok a na pohon vyslali celý kŕdeľ najšikovnejších pandúrov.

A pohon neboli ani žart, ani hra. No kapitán hôrnych chlapcov mal tisíc očí, tisíc skryší. Keď ho lapali v Lipotuve — chodil po Turci alebo po Zvolenskej. Keď za ním šli na Zvolen — on až v Poľsku robil poriadky. Vždy bol alebo pridaleko, aby ho mohli dosťihnuť, alebo priblížko, aby im vôbec i na um prišlo tam ho hľadať. A tak i teraz. Len náhodou a nevdojak sa chromý Adamko z Huštáku podrie kol, že ho videl v Palúdzke.

Pandúri sa ta vybrali ako naisto. Dedini vzali od kraja. Prekutávali domčeky, šopy, kôlne, v stodolách vymietli vôdre, rezajne — zlozili svedomite každý kút. No nikde nič. Všade len starý riad a prázdnota zivala. A zatial — sokol Jánosík naozaj i bol v tej Palúdzke! Veľmi chytrá sa však dozvedel, že prišli honci od pánonov a on že je vzácna zver, ktorej sú na stope.

No junácke jeho srdce by tuhšie ne-rozbúchala ani zvesť, že ho celý pluk kráľovského vojska naháňa, nie to takí pandúri stoliční! Len šíbol bystrým zrakom vpravo, vľavo — a hup! Už aj preskočil plot a stratil sa v najbližšom domčeku.

Bola to drevenička sľa klietčka a patrila vďove po pltníkovi. Bola práve sobota — celotýždenná robota. Gazdičná riadila v pitvore: v obdratých šúchach kľačala, do drevenej putne vechef namáčala a umývala dyle dlážkové. Jánosík sa zjavil ako duch a prekvapenej ženičke tiečo povedal: „Som Jánosík a hľadajú ma pondúri.“

Prebohal... V žene zmrzla všetka krv, bledá tvár jej zbledla ešte viac a z rúk jej večer vypadol. No žena sedliackej krví nezvykla v zlej chvíli omdlievať. Chytrá sa z ľaku prebrala a hlasom, ktorý sa ešte po prestatom ľaku chvel, práve tak šeptom odporovala:

„Hybaj so mnou, skryjem fa!“

A už aj vstala, aby to vykonala. No Jánosík ju zadržal:

„Nie, mamka! Dnes dulujú ako psi, a ty nemáš takej tajnej skrýš, kde by ma nezaňuchali. Ale ja im prejdem cez rozum.“

DOKONČENIE V BUDÚCOM ČÍSLE

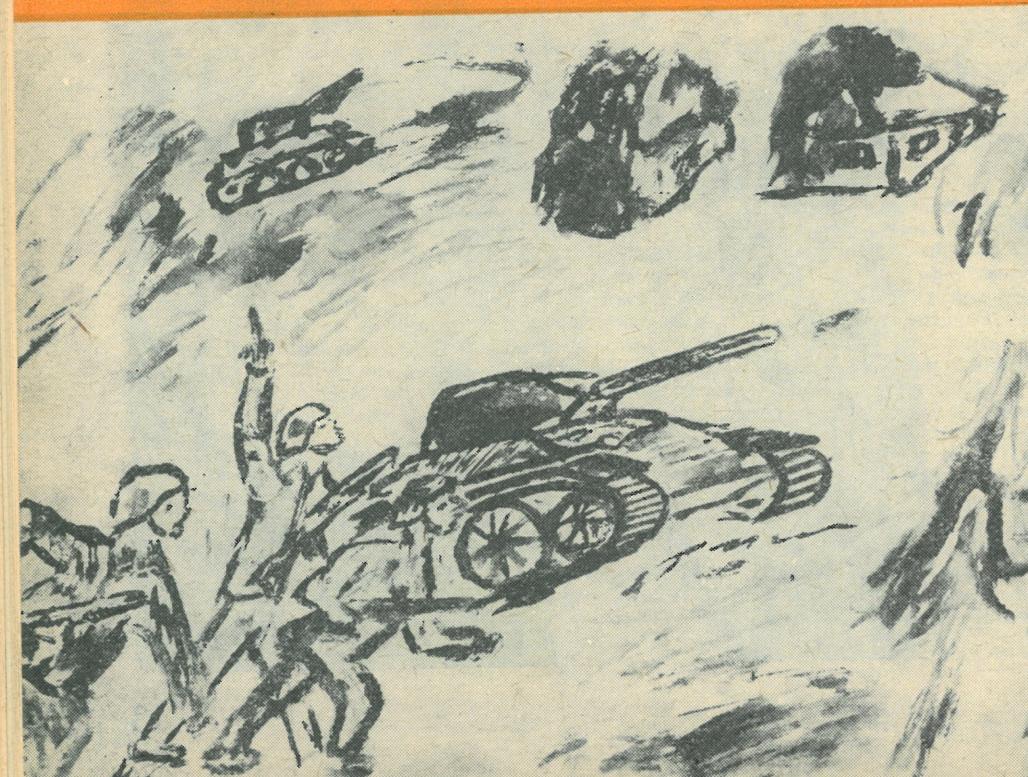

Danuta Majerčáková zo VI. tr. základnej školy vo Vyšných Lapšoch.

NAJLEPŠIE PRÁCE MLADÝCH AUTOROV V SÚŤAŽI ŽIVOTA

30. VÝROČIE VÍTAZSTVA NAD FAŠIZMOM.

Zbigniew Joniak z V. tr. základnej školy v Dolnej Zubrici.

rady · poradňa · rady · poradňa · rady

P
rawnik

PODATEK SPADKOWY OD DAROWIZNY

Sygnalizujemy naszym Czytelnikom zmianę przepisów i zasad opodatkowania spadków i darowizn obowiązujących od 1 stycznia br. (ustawa z 19.XII. 1975 r. Dz.U. nr 45 poz. 228 i Rozp. RM z 29.XII.1975 roku Dz.U. nr 46 poz. 246 z 1975 r.).

Podatek ten dotyczy nabycia przez osoby fizyczne własności rzeczy i praw majątkowych na obszarze kraju. Został on rozciagnięty na zapis na wypadek śmierci, dokonywany w książeczkach oszczędnościowych. Właściciel książeczek PKO może zapisać się swych oszczędności w PKO na wypadek swojej śmierci kwotę po 200 tysięcy złotych dla określonej osoby, w formie pełnomocnictwa uwidocznionego w książeczkach PKO.

Również fermę drobiarskie, zwierząt futerkowych

wraz z budynkami jak też szklarnie, inspekty, pieczarkarnie, chłodnie i przechowalnie owoców są przedmiotem opodatkowania.

Osoby prawne, nie będące jednostkami gospodarki społecznionej, otrzymujące pieniądze lub inne rzeczy w formie darowizny na cele naukowe, oświatowe, kulturalne, pomocy społecznej lub kultu religijnego, w przypadkach gdy wartość tych darowizn, otrzymanych od tej samej osoby, nie przekracza w ciągu roku kwoty 30 tysięcy złotych, podatki temu nie podlegają.

Od podatku natomiast zwolnione są m.in.: gospodarstwa rolne w całości lub części otrzymane na własność w drodze spadkobrania lub darowizny, jak również działki przyzagrodowe, z wyjątkiem:

- gospodarstw polożonych w dużych, ponad 100-tysięcznych miastach,
- budynków mieszkalnych na terenie gmin o wartości ponad 400 tys. złotych (podatki podlega nadwyżka ponad tą kwotę) i sady o obszarze ponad 3 ha (do

3 ha wolne są od podatku).

Spadki otrzymywane z zagranicy nie są opodatkowane tylko w tym przypadku, gdy należności z tego tytułu, zostały zrealizowane za pośrednictwem polskiego urzędu konsularnego, albo też gdy zostały bezpośrednio przekazane na rachunek bankowy spadkobiercy w kraju, jeżeli w państwie spadkodawcy nie ma polskiego urzędu konsularnego.

Również darowizny uczyzione przez jednostki gospodarki społecznionej są zwolnione od podatku.

Z przedmiotów wyposażenia mieszkaniowego, otrzymywanych w spadku opodatkowane są: meble stylowe (antyki) i futra ze skór szlachetnych zwierząt futerkowych. Natomiast wytworzona przez spadkodawcę dzieła sztuki oraz jego biblioteka, zabytki ruchome i kolekcje wpisane do rejestru zabytków — od podatku są zwolnione.

Podstawa opodatkowania jest czysta wartość nabytych w drodze dziedziczenia lub darowizny rzeczy i praw majątkowych ustalone według cen rynko-

wych w dniu wymiaru podatku. Przez czystą wartość należy rozumieć wartość spadku po odliczeniu długów i ciężarów (koszty leczenia, pogrzebu, zapisy gotówkowe, koszty sądowe postępowania spadkowego itp.) ciążących na spadkodawcy.

Wysokość podatku spadkowego i od darowizny zależna jest w pierwszym rzędzie od stopnia pokrewieństwa zachodzącego pomiędzy spadkodawcą a spadkobiercą oraz czystej wartości spadku. Szczegółowe kwoty i stopę procentową podatku podaje zamieszczona w ustawie tabela. W pierwszej grupie podatkowej, do której należą: małżonek, dzieci własne i przysposobione, pasierbowie zięciowie i synowie — obowiązek podatkowy rozpoczyna się od kwoty 50 tysięcy złotych wzwyż. Natomiast w pozostałych grupach od 30 tysięcy złotych wzwyż.

Przy dziedziczeniu domku jednorodzinnego lub spółdzielczego prawa do lokalu przewidziane są ulgi w podatku sięgające 50 proc. jego wartości.

KK

psychozábava

JMÉNO VĚSTÍ

ŘEHOR: jméno malebné, milé, vtipné, bárové, neseriózní.

Nejčastěji blondýn nebo hnědovlasý, malokdy zrzavý. Vysoký, štíhlý, originální, nápaditý, vtipný. Od dětství prožívá řadu tragedií. Záhy tragicky hyne jeho otec. Osud s ním zachází krutě. Pochází z početné, štíte a inteligenční rodiny. Je nadaný, s působivým intelektem, bystrý. Je milován matkou, která je moudrá a dobrá. Jeho výchova není snadná, má příliš bohatou fantazii a je neposedný. Po otci zdědil nadání i zálibu pro techniku. Podobu má matky. Nemívá úspěch u žen. Žení se s první láskou, která je o několik let mladší. Má při tom štěstí. Se ženou dobře vychází, pomáhá mu jeho inteligence a velká erudice. Je ochotný a přejícný. Má rád tanec, film a divadlo. Většinou musí nosit brýle, je náchylný k neurózám a žaludečním a střevním nemocem. Nejžádatelnější období jeho života připadá na léta mezi 20. a 35. rokem. Je-li zemědělcem, je dobrým odborníkem a váženým a rozsáhlým hospodářem. Peňaž si neváží a také se ho nedrží. Má dvě děti, je dobrý, chápajícím otcem a pečlivým manželem. Osud mu záhy vezme milovanou ženu. V osamocení se dožívá pozdního stáří a těší se vážnosti a úctě u sousedů a známých.

TADMIR

SNÁR

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAZDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADA ZA PREDSUDOK NAŠICH BABIČIEK, OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KED SA VÁM SNIVA:

Brava mať — veľké šťastie
— zabif — výhody
— kŕmit — starať sa o budúcnosť
— v bahne vidieť — budeš mať zlú domácnosť
— divokého — zlí ľudia ti urobia škodu
— zastrelit ho — nemusíš mať strach
Bravčové mäso soliť — staraj sa o budúcnosť
— jest — zostaneš tam kde si
— mast — másť dôvody k šetreniu
Cigória — výstraha pred falošnosťou
Dlažba dobra — rovná životná dráha
— hrboľatá — namáhavý postup
Horčičné zŕno — radostná povinnosť
— obklady — malé bolesti
Chatrč vidieť — dostaneš veľkú odmenu
Javor — dlhý život pred tebou
Kopyto zvieracie — dozvieš sa niečo prijemné
Lodička, vidieť ju — tvoje plány sú nezárlne
— v nej sa pláviť — veľké prianie sa ti splni
— vidieť sa potápať — koniec srdečných ťažkostí
— vypadnúť z nej — strata peňazi.

W
eternarz

CHOROBY KOŃCZNA U OWIEC SCHORZENIA RACIC

Brak należytego pielęgnowania racic, dla przykładu nieobciążanie narażającego rogu, wbicie się drzazgi czy kawałka szkła lub innych ostrych przedmiotów w podeszwę, a także pędzenie owiec po kamienistych drogach, pasienie na ścierniskach, może spowodować schorzenia racic i wystąpienie kulawizny. Kulawizna taka częściej występuje u jagniąt, gdyż ich miękkie rógi łatwiej ulega uszkodzeniu. Objawem choroby jest kulawizna. Racica jest gorąca i dotykanie jej wywołuje ból. Zapalenie może przenieść się na skórę w szparze międzyracicznej, która w tym miejscu ropieje. Chorą owce należy pozostawić w pomieszcze-

nii i starać się usunąć przyczynę schorzenia — obciąż przeróżny róg lub usunąć ostry przedmiot z podeszwy. Następnie chorą racic moczy się co najmniej przez 15 minut w ciepłej wodzie z dodatkiem kresyliny (1 szklanka na 10 litrów wody), a następnie posmarować racicę wazelina. Staranne pielęgnowanie racic jest najlepszym sposobem zapobiegania tej chorobie.

ZANOKCICA
(KULAWKA)

Chorobę tę wywołuje zarazek, który dostaje się do ran, otarć skóry na koronce, piętach lub w szparze międzyracicznej. Choroba występuje wiosną i w jesieni to znaczy w okresie o dużej wilgotności. Podmokłe pastwiska i mokra ziemia rozmiekczają róg racic i skórę nóg, wskutek czego łatwiej powstają uszkodzenia przez które wnikają zarazki. Nieprawidłowe ścieieranie racic także jest przyczyną po-

wstawiania pęknień przez które dostają się zarazki. Chorze zwierzęta kuleją, opierają się często na pęcinach, a czasem klęczą podczas jedzenia. W okolicy koronki, piętek i w szparze międzyracicznej skóra jest zaczerniona, obrzęknięta i bolesna. Przy ucisku wydziela się w okolicy koronki cuchnąca ropa. Wkrótce w tych miejscach skóra obumiera. Owce oblizują chorze racice wskutek czego choroba przenosi się również do jamy ustnej powodując wypadanie zębów, a nawet schorzenia takich narządów jak żołądek lub płuc.

Temperatura ciała jest podwyższona, owce nie mogą chodzić, dużo leżą, tracą apetyt i szybko chudną. Nie leczenie chorych racic może spowodować całkowite ich zejście. Leczenie polega na odizolowaniu chorych sztuk, dokładnym umyciu racic i usunięciu obumarłych części. Niezależnie od tego należy codziennie robić kąpieli w cieplym roz-

trochu déle). Štáva zhoustona maso musí být měkké. Ze štávy vyjmeme petrzel a sušený hřib a kuře podáváme se šfávou na hlubší příkrmové míse; obložíme pečárkami a cibulkou ze šfávy. K tomuto kuřeti podáváme buď bílé pečivo nebo dušenou rýži. Můžeme doplnit hlávkovým salátem nebo kompotem.

HENRYK MĄCZKA

Z
uzka

KURE NA VÍNĘ

1 kuře (asi 1 kg), sůl, pepř, 1/4 kg másla, 2 lžíce mouky, 1 větší sušený hřib, svazec zelené pečárky, 1/4 kg pečárku, 10

malých cibulek šalotek, 1 kalíšek koňaku (nebo brandy), 1 láhev přírodního červeného vína (v žádém případě nemůže být sladké). Omyté kuře rozkrájíme na porce, osušíme utrkou a posolíme. Ve větší nádobě rozputstíme máslo a osmažíme v něm omyté a oloupané pečárky a oloupané cibulky. Vyjmeme je dírkovanou lopatičkou a na másle os-

mažíme porce kuřete, posypeme je moukou, ještě chvíličku smažíme (máslo nesmí zhđnout), přidáme pečárky, cibulku, zalijeme koňakem a červeným vínem. Je-li kuře menší, stačí vína méně, tolík, aby bylo ponořené. Nyní přidáme mletý pepř, svazek pečárky, sušený hřib a vše pod pokličkou na mírném ohni dusíme asi 45 minut. (Čerstvé, nemražené kuře

Wydawnictwo „Współczesne” RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.
Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.
Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego okresek prenumeraty. Prenumerata na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmuje Urzędu Pocztowego oraz listonosze. Wszystkie instytucje państwowego i społeczeństwa w miastach, zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędów Pocztowych.

Prenumeratę na zagranicę przyjmuję: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 50%.
Oddano do sklepu 3.II.76. Numer podpisano do druku 8.III.76 r.
Druk: Prasové Zaklady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10, N. 4000, Zam. 209. Nr indeksu 38501. J-50.

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 každego
miesiąca

NEVIETE SI PORADÍT S RÓZNÝMI ŤAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORÉ VÁS ROZČUEUUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz.,
oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jabłonka),
František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja
(Lapsze Wyzne), Alojz Galuš (Krempechy), Vladimír Hess (Lublin), František
Chalupka (Nowa Biala), Bronislav Knapčík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca
Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala),
Waclaw Lučinský (Zelów), Lýdia Mšálková (Zubrzyca Góra), Lýdie Mundillova
(Kučov), Ignác Nižník (Myšlenice), František Paciga (Krempechy), Alžbeta Stojovská
(Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec),
Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksmanovský (Tribus), Andrej Vojtas
(Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojovská; weryfikacja stylistyczna i korekta tekstuów słowackich — Ján Spernoga; red. techn. — Kazimiera Komosa.

Nadsyłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca:

